

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Aukštųjų technologijų eksporto spartinimas: greitesnės eksporto licencijos aukštųjų technologijų produktams	Pasirenkama tik vienas ☐ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☒ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Siūloma kryptis siekia padidinti Lietuvos aukštųjų technologijų eksportą, kartu išlaikant griežtą nacionalinio saugumo, sankcijų ir dvejopo naudojimo prekių kontrolę. Idėjos esmė - sukurti greitesnį, labiau prognozuojamą ir rizika pagrįstą eksporto licencijavimo modelį lazeriams, fotonikai, optikai, elektronikai, palydovų / kosmoso technologijų komponentams ir kitiems aukštųjų technologijų produktams, kurie gali patekti į dvejopo naudojimo arba strateginių prekių reguliavimo sritį. Tai nėra kontrolės silpninimas: priešingai, valstybė turėtų aiškiau atskirti mažos rizikos, patikimus ir sankcijų reikalavimų besilaikančius eksportuotojus nuo aukštos rizikos sandorių, tarpininkų ir paskirties šalių. Lietuvai tai aktualu dėl kelių priežasčių. Pirmą, aukštųjų technologijų eksportas yra viena didžiausios pridėtinės vertės Lietuvos ekonomikos kryptis: Inovacijų agentūros analizė rodo, kad 2024 m. I pusmetį Lietuvos aukštųjų technologijų eksporto vertė per metus augo 12 proc., nors bendras lietuviškos kilmės prekių eksportas tuo metu mažėjo. Antra, geopolitinėje aplinkoje dvejopo naudojimo prekių kontrolė tampa vis griežtesnė, todėl Lietuvai reikia ne lėtos ir neapibrėžtos procedūros, o profesionalios, skaitmeninės ir greitos sistemos, kuri vienu metu saugo saugumą ir nebaudžia sąžiningų eksportuotojų. NPP kryptis turėtų būti formuluojama kaip aukštųjų technologijų eksporto ir eksporto kontrolės valdysenos modernizavimas: aiškūs paslaugos standartai, terminai, rizikos kategorijos, išankstinės konsultacijos verslui, patikimo eksportuotojo režimas, skaitmeninis paraiškų sekimas, institucijų koordinavimas ir vieši proceso rodikliai. Tai ypač svarbu lazerių, fotonikos, puslaidininkių, kosmoso, gynybos ir kitų dvejopos paskirties technologijų ekosistemoms, kuriose užsakymų vykdymo greitis dažnai yra konkurencinis pranašumas.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. sukurta greita, skaidri ir rizika pagrįsta strateginių bei dvejopo naudojimo prekių eksporto licencijavimo sistema aukštųjų technologijų sektoriams; 2. įtvirtinti aiškūs paraiškų nagrinėjimo terminai ir skaitmeninis paraiškų sekimas; 3. pradeda veikti patikimo aukštųjų technologijų eksportuotojo modelis, leidžiantis mažos rizikos sandorius nagrinėti greičiau; 4. sumažėja administracinis neapibrėžtumas lazerių, fotonikos, kosmoso, elektronikos ir kitų aukštųjų technologijų įmonėms; 5. sustiprinama sankcijų, galutinio naudotojo, reeksporto ir paskirties šalių rizikų kontrolė; 6. didėja aukštųjų technologijų eksporto vertė ir Lietuvos įmonių dalyvavimas saugiose Vakarų tiekimo grandinėse.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☐ Finansų ministerija ☒ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☐ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☒ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas tiesiogiai nesiejamas su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia Europos semestro kryptis dėl produktyvumo, inovacijų, aukštos pridėtinės vertės eksporto, administracinės naštos mažinimo ir viešojo sektoriaus gebėjimų stiprinimo. Rizika pagrįstas licencijavimas taip pat padėtų derinti ekonomikos konkurencingumą su sankcijų įgyvendinimu ir ekonominio saugumo tikslais.	Sąsaja su „Lietuva 2050“: aukštos vertės ekonomikos, mokslo ir verslo partnerystės, atsparių tiekimo grandinių, ekonominio saugumo ir inovacijomis grįsto konkurencingumo stiprinimas. Kryptis prisidėtų prie ambicijos, kad Lietuvos verslas, mokslas ir technologijos kurtų aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui, kartu saugant valstybės saugumo interesus.	

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?
--

*** Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

**** Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

INTERVENCIJA	Irašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija			
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☐ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☒ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne

Rizika pagrįstos greitos eksporto licencijų sistemos aukštųjų technologijų sektoriams sukūrimas 2028-2034 m.

Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

PAGRINDIMAS

Intervencija šalintų vieną svarbiausių aukštųjų technologijų eksporto augimo kliūčių - nepakankamą licencijavimo proceso prognozuojamumą, kai eksportuotojams sunku iš anksto įvertinti, kokio leidimo reikės, kiek truks nagrinėjimas, kokios papildomos informacijos bus prašoma ir kokiais kriterijais remiantis sprendžiama dėl rizikos. Dabartinė sistema privalo užtikrinti ES reglamento dėl dvejopo naudojimo prekių, Lietuvos strateginių prekių kontrolės įstatymo ir sankcijų režimų laikymąsi, tačiau jos veikimas turi būti suderintas su aukštųjų technologijų verslo tempu ir tarptautinių klientų terminais.

Siūloma intervencija apimtų septynis įgyvendinimo blokus:

- 1) vieno langelio skaitmeninę paraiškų, papildomų dokumentų ir proceso būsenos sekimo sistemą;
- 2) rizikos kategorijas pagal prekę, technologiją, paskirties šalį, galutinį naudotoją, reeksporto tikimybę ir įmonės atitikties istoriją;
- 3) patikimo eksportuotojo arba sertifikuoto atitikties eksportuotojo režimą, kai įmonė, turinti vidinę eksporto kontrolės programą, galėtų naudotis greitesniu nagrinėjimu;
- 4) išankstinių konsultacijų ir neformalios klasifikacijos pagalbos mechanizmą lazerių, fotonikos, elektronikos, kosmoso ir kitoms įmonėms;
- 5) standartizuotus paslaugos terminus, pavyzdžiui, pirminis atsakymas per 5 darbo dienas, mažos rizikos bylos - per 10-15 darbo dienų, sudėtingos bylos - per aiškiai pagrįstą terminą;
- 6) nuolatinį Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Užsienio reikalų ministerijos, muitinės, žvalgybos, krašto apsaugos ir verslo atstovų koordinavimą;
- 7) viešą, bet saugumo reikalavimų nepažeidžiančią rodiklių švieslentę.

Svarbi apsauga: greitesnės licencijos negali reikšti automatinio leidimų išdavimo jautrioms prekėms ar rizikingoms paskirties šalims. Sistema turi būti griežtesnė aukštos rizikos sandoriams, tarpininkams, neaiškiems galutiniams naudotojams ir galimam sankcijų apėjimui, bet greitesnė ir aiškesnė patikimiems eksportuotojams, dirbantiems su saugiomis rinkomis bei turintiems atitikties procedūras. Tokia reforma didintų Lietuvos technologijų eksporto konkurencingumą, kartu stiprintų valstybės gebėjimą valdyti ekonominio saugumo rizikas.

RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. IV ketv. atliktas eksporto licencijavimo proceso auditas ir verslo poreikių analizė, ypatingą dėmesį skiriant lazerių, fotonikos, kosmoso, elektronikos ir gynybos technologijų sektoriams. Iki 2028 m. II ketv. patvirtintas rizika pagrįstas licencijavimo proceso standartas, paslaugos terminai ir institucijų koordinavimo modelis. Iki 2029 m. pradeda veikti skaitmeninis paraiškų sekimas, išankstinių konsultacijų mechanizmas ir patikimo eksportuotojo režimo pilotas. Iki 2030 m. ne mažiau kaip 70 proc. mažos rizikos paraiškų išnagrinėjamos per nustatytą terminą. Iki 2034 m. vidutinė mažos rizikos paraiškų nagrinėjimo trukmė sumažėja ne mažiau kaip 30 proc., aukštųjų technologijų eksportuotojų pasitenkinimas procesu padidėja, o sankcijų ir galutinio naudotojo kontrolės pažeidimų rizika nemažėja / yra geriau valdoma pagal rizikos rodiklius.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija prisidėtų prie Lietuvos produktyvumo, inovacijų ir aukštos pridėtinės vertės eksporto augimo, taip pat prie administracinės naštos mažinimo verslui. Ji suderintų ekonomikos konkurencingumo ir saugumo tikslus: greitesnis procesas būtų taikomas tik aiškioms, mažos rizikos byloms, o sudėtingų ir jautrių sandorių kontrolė būtų sustiprinta per geresnę duomenų analizę ir institucijų koordinavimą.	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

LĖŠOS	Iki 400 tūkst. Eur 2028-2034 m. laikotarpiui proceso auditui, skaitmeninio paraiškų sekimo / licencijavimo funkcionalumo tobulinimui, rizikos metodikai, patikimo eksportuotojo pilotui, konsultacijų mechanizmui, mokymams ir rodiklių švieslentei. Dalis priemonių galėtų būti įgyvendinama esamais Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, muitinės, Užsienio reikalų ministerijos ir kitų institucijų administraciniais pajėgumais. Galutinė suma tikslinama pagal IT sprendimo apimtį ir pasirinktą patikimo eksportuotojo režimo modelį.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☐ Kitas finansavimo šaltinis: (įrašykite)
--------------	--	-------------------------------	--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS		
Lietuva Nr. 1 ES pagal gyvybės mokslų / biotechnologijų sektoriaus augimą		Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**
PAGRINDIMAS		
Gyvybės mokslai ir biotechnologijos yra viena iš nedaugelio sričių, kurioje Lietuva jau turi realų tarptautinį konkurencinį pranašumą: stiprią MTEPI bazę, genų redagavimo, baltymų sintezės, CRISPR ir biogamybos kompetencijas, veikiančias tarptautines įmones bei augantį startuolių tinklą. Sektoriui keliama ambicija iki 2030 m. sukurti apie 5 proc. BVP; šiuo metu gyvybės mokslų dalis vertinama apie 2,6 proc. BVP, todėl reikalingas spartaus augimo modelis. Lietuva gali pasinaudoti Baltijos masto kritinės masės kūrimu: Baltic Biotech Hub ir Baltic Biotech Action Plan logika leidžia sujungti Lietuvos genų redagavimo ir baltymų sintezės, Estijos skaitmeninės sveikatos ir biobankų, Latvijos organinės sintezės ir farmacijos kompetencijas. Kartu matomas privatus proveržio potencialas, įskaitant BIO CITY projektą ir naujas investicijas į daugiaomiką, baltymų dizainą, ląstelių technologijas ir terapijas. Pagrindinė problema - fragmentuota augimo ekosistema: ribotas rizikos ir augimo kapitalas, nepakankamas komercializavimas, talentų trūkumas, ilgi reguliaciniai keliai, ribota infrastruktūros kritinė masė ir per mažas Lietuvos matomumas Europos biotech politikoje bei rinkose. EBPO pabrėžia, kad biotechnologijų inovacijoms būtini talentai, MTEPI infrastruktūra, nuoseklus finansavimas, prognozuojama reguliacinė aplinka, ankstyvas dialogas su reguliuotojais, reguliaciniai bandymų režimai ir išmanesnės finansinės priemonės. Todėl siūlymas turėtų būti formuluojamas kaip horizontali valstybės proveržio kryptis: ne vien parama pavieniams projektams, o integruota biotechnologijų sektoriaus augimo misija, jungianti ekonomikos, mokslo, sveikatos, finansų, talentų, duomenų, reguliavimo ir ekonominės diplomatijos priemones. Tai tiesiogiai atitinka naujojo NPP logiką - rinktis ribotą skaičių aiškių nacionalinių proveržių, susietų su LT2050, realiais rodikliais ir finansavimo šaltiniais.		
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m. Lietuva įsitvirtina kaip viena sparčiausiai augančių, o pagal pasirinktą pagrindinį rodiklį - Nr. 1 ES, gyvybės mokslų / biotechnologijų ekosistemų. Rezultatas matuojamas ne vien strategijos parengimu, bet sektoriaus augimu: 1. vidutinis metinis gyvybės mokslų / biotechnologijų sektoriaus pridėtinės vertės, eksporto, užimtumo ir privačių R&D investicijų augimas yra didžiausias ES arba tarp 3 didžiausių ES; 2. gyvybės mokslų indėlis į BVP priartėja prie 5 proc. ribos arba ją pasiekia, jeigu tai patvirtina oficiali sektoriaus metodika; 3. veikia nacionalinis biotechnologijų vieno langelio ir ankstyvo dialogo su reguliuotojais modelis; 4. sukurti ar išplėsti bent 3-5 reguliaciniai bandymų režimai biogamybai, sveikatos duomenims, klinikiniams tyrimams, bioinformatikai ir biosprendimams; 5. veikia specialios finansinės priemonės, pritraukiančios privatų kapitalą startuolių, augimo ir pilotinės gamybos etapams; 6. Lietuva turi aiškią Baltijos ir ES biotechnologijų poziciją, naudojamą ekonominei diplomatijai, talentų pritraukimui ir ES reguliacinių bei finansinių instrumentų deryboms.	
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☒ Sveikatos apsaugos ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☒ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas tiesiogiai nesiejamas su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia šalies ataskaitose ir Tarybos rekomendacijų kontekste keliamus produktyvumo, inovacijų, įgūdžių, privataus R&D, investicijų ir administracinės naštos iššūkius. Biotech augimo misija padėtų didinti aukštos pridėtinės vertės eksportą, privačias investicijas, technologinį atsparumą ir verslo-mokslo bendradarbiavimą.		
Aktualios LT2050 kryptys ir svertinės iniciatyvos: „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“, „Ateičiai pasirėngę, atsparus ir laisvas žmogus“, MTI ilgalaikės politikos kryptys dėl biotechnologijų ir sveikatos technologijų (gyvybės mokslų), intelektualinės nuosavybės, žinių ir technologijų perdavimo, inovacijų viešajame valdyme ir reguliacinės aplinkos optimizavimo.		
Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?		
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		
INTERVENCIJA		<i>/rašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija</i>

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Nacionalinė biotechnologijų sektoriaus augimo misija ir reguliacinės-finansinės ekosistemos paketas 2028-2034 m.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne				
PAGRINDIMAS				
Intervencija šalintų pagrindines augimo kliūtis, dėl kurių stipri mokslinė ir verslo bazė savaime nevirsta ES masto lyderyste: kapitalo trūkumą produktų plėtros ir pilotinės gamybos etapams, ribotą infrastruktūros prieinamumą, reguliavimo neapibrėžtumą, talentų trūkumą ir nepakankamą Lietuvos matomumą. Siūlomas ne naujas formalus dokumentas, o įgyvendinamas priemonių portfelis. Intervencija apimtų: 1) nacionalinį biotechnologijų sektoriaus augimo planą su vienu atsakomybės centru ir metine pažangos švieslente; 2) vieno langelio sistemą investuotojams, startuoliams ir tyrėjams; 3) reguliacinius bandymų režimus ir ankstyvą reguliuotojų dialogą klinikinių tyrimų, sveikatos duomenų, biogamybos, bioinformatikos ir biosolutions srityse; 4) pradinį finansavimą per ILTE ir kitus instrumentus, taikant paskolas, garantijas, coinvestavimą ir dotacijas pilotams; 5) talentų pritraukimo ir STEM/ biotechnologinių kompetencijų paketą; 6) Baltijos Biotech Hub ir ES ekonominės diplomatijos veiksmus. Intervencija skirta aukštos pridėtinės vertės sektoriui, kuriame Lietuva jau turi pradinį pranašumą, todėl viešasis finansavimas turėtų būti naudojamas kaip katalizatorius privačioms investicijoms, o ne kaip nuolatinė subsidija.				
RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. I ketv. atlikta alternatyvų, sąnaudų-naudos, rodiklių metodikos ir finansavimo modelio analizė; iki 2027 m. III ketv. patvirtintas misijos įgyvendinimo planas; nuo 2028 m. veikia vieno langelio ir reguliacinių bandymų režimų sistema. 2034 m.: Lietuva Nr. 1 ES pagal pagrindinį biotechnologijų augimo rodiklį arba tarp 3 ES lyderių pagal sudėtinį augimo indeksą; gyvybės mokslų indėlis į BVP apie 5 proc.; privačios R&D ir rizikos / augimo kapitalo investicijos bent padvigubėja nuo 2026 m. bazės; sukurta ne mažiau kaip 2 000 aukštos pridėtinės vertės darbo vietų; bent 20 startuolių ir plėtros fazės įmonių naudojami finansavimu ar reguliaciniais bandymų režimais; kasmet skelbiama pažangos švieslente.			
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Sąsaja netiesioginė, bet aiški: intervencija atliepia produktyvumo, inovacijų, aukštos pridėtinės vertės investicijų, talentų ir administracinės / reguliacinės aplinkos gerinimo iššūkius. Ji taip pat sudaro pagrindą stipresnei Lietuvos pozicijai ES daugiametės finansinės programos, Horizon Europe, EIC, InvestEU, CBE JU ir kitų tiesioginio valdymo programų kontekste.		
LĖŠOS	50 mln. Eur 2028-2034 m. pradinio finansavimo viešajam paketui: reguliacinių bandymų režimų administravimui, biotechnologijų vieno langelio veiklai, talentų ir ekonominės diplomatijos programai, pilotinės infrastruktūros prieinamumui ir finansinėms priemonėms. Suma neapima privačių investicijų ir jau planuojamų stambių privačių projektų.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☒ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: Horizon Europe, EIC, InvestEU, CBE JU, privačios investicijos ir PPP	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Darbo garantija: nuo pasyvių socialinių išmokų prie darbo vietų, aktyvumo ir savivaldybių lygmens užimtumo sprendimų	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Siūloma kryptis keičia socialinės ir užimtumo politikos logiką: nuo pasyvaus pajamų palaikymo ir ilgalaikio buvimo pašalpų sistemoje pereinama prie principo, kad darbingo amžiaus, galintis dirbti asmuo pirmiausia gauna realų darbo, mokymosi arba visuomenei naudingo užimtumo pasiūlymą. Darbo garantija neturi būti suprantama kaip priverstinis darbas ar socialinės apsaugos mažinimas pažeidžiamiesiems asmenims. Tai aktyvavimo reforma, kurioje valstybė ir savivaldybės įsipareigoja pasiūlyti žemiausio slenksčio darbą, subsidijuojamą darbo vietą, pameistrystę, perkvalifikavimą arba laikiną viešųjų / bendruomeninių paslaugų užduotį tiems, kurie ilgai nedirba ir kuriems įprastos Užimtumo tarnybos priemonės neveikia. Lietuvai tai aktualu dėl kelių priežasčių. Pirmia, darbo rinkoje vienu metu matomas darbuotojų trūkumas, regioniniai įgūdžių neatitikimai ir dalies gyventojų ilgalaikis atotrūkis nuo darbo. Užimtumo tarnyba jau taiko aktyvios darbo rinkos politikos priemones, o ilgalaikis nedarbas apibrėžiamas kaip ilgesnis nei 12 mėnesių nedarbo laikotarpis, tačiau daliai žmonių vien konsultavimo, mokymo ar laisvų darbo vietų pasiūlymų nepakanka. Antra, pinigine socialinė parama savivaldybėse yra būtina apsaugos sistema, bet ji turi veikti kartu su realiu keliu į darbą, kad nesiformuotų skurdo, neaktyvumo ir kartotinio nedarbo spąstai. Trečia, Europos Komisijos šalies ataskaitose ir Europos semestro rekomendacijų kontekste Lietuvai nuosekliai akcentuojami darbo jėgos, įgūdžių, socialinės įtraukties, viešųjų paslaugų prieinamumo ir viešųjų išlaidų veiksmingumo iššūkiai. Siūloma šių kryptį formuluoti kaip darbo, o ne pašalpų pirmumo principą: jei asmuo gali dirbti, valstybės atsakas turi būti ne tik išmoka, bet ir konkretus kelias į darbo rinką. Tokia sistema padėtų didinti darbo pasiūlą regionuose, mažinti priklausomybę nuo pasyvių išmokų, stiprinti socialinę integraciją, gerinti savivaldybių viešąsias ir bendruomenines paslaugas bei mažinti nelegalaus darbo ir šešėlinio užimtumo riziką. Svarbiausia sąlyga - darbo garantija turi būti derinama su vaikų priežiūra, transportu, sveikatos ir priklausomybių pagalba, bazinių įgūdžių mokymu ir aiškiomis paskatomis priimti reguliarią darbą privačiame sektoriuje.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. sukurta nacionalinė darbo garantijos sistema ilgalaikiams bedarbiams, socialinės pašalpos gavėjams ir kitiems darbo rinkai artinamiems asmenims, kuriems įprastos priemonės nepakankamos; 2. savivaldybėse veikia vieno langelio modelis, jungiantis Užimtumo tarnybą, socialinę paramą, socialines paslaugas, mokymą, transportą ir darbdavių poreikius; 3. kiekvienam galinčiam dirbti ilgalaikiam bedarbiui per nustatytą terminą pateikiamas konkretus darbo, subsidijuoto įdarbinimo, pameistrystės, mokymosi arba laikino bendruomeninio užimtumo pasiūlymas; 4. mažėja ilgalaikis nedarbas, pasikartojantis nedarbas ir darbingo amžiaus asmenų priklausomybė nuo pasyvių išmokų; 5. didėja regionų darbo jėgos aktyvumas ir viešųjų / bendruomeninių paslaugų prieinamumas; 6. stiprėja darbo paskatos ir mažėja šešėlinio užimtumo rizika.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas susijęs su Europos semestro kryptimis dėl darbo rinkos dalyvavimo, įgūdžių pasiūlos, socialinės įtraukties, viešųjų paslaugų prieinamumo ir viešųjų išlaidų veiksmingumo. Darbo garantijos modelis padėtų aktyvinti neaktyvius ir ilgalaikius bedarbius, gerinti įgūdžių ir darbo vietų atitikimą regionuose, mažinti skurdo spąstus ir didinti viešųjų išlaidų poveikį užimtumui.	Sąsaja su „Lietuva 2050“: ateičiai pasirengęs ir atsparus žmogus, socialiai atsakingos ir tvarios ekonomikos plėtra, regionų gyvybingumas, aktyvios bendruomenės ir viešojo valdymo gebėjimas veikti pagal rezultatus. Kryptis prisidėtų prie darbingo amžiaus gyventojų įgalinimo, mažintų socialinę atskirtį ir stiprintų darbo kultūrą regionuose.	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

Pasirenkama (žymi ministerijos)

- ☐ Taip
☐ Ne

Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

INTERVENCIJA

Jrašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija

Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas

- ☒ transformacinis pokytis ar proveržis*
☐ strateginė–derybinė pozicija su EK
☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė
☐ operacinis pokytis**

Kokybiškai nauja priemonė (veikla)

Pasirenkama

- ☒ Taip
☐ Ne

Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)

Pasirenkama

- ☐ Taip
☒ Ne

Darbo garantijos ir aktyvavimo savivaldybėse modelio sukūrimas bei pilotinė plėtra 2028-2034 m.

Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

Pasirenkama (žymi ministerijos)

- ☐ Taip
☐ Ne

Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

PAGRINDIMAS

Intervencija šalinant vieną esminių dabartinės sistemos trūkumų - socialinė parama, Užimtumo tarnybos priemonės, savivaldybių socialinės paslaugos, sveikatos pagalba, vaikų priežiūra, transportas ir darbdavių poreikiai dažnai veikia kaip atskiri kanalai. Dėl to žmogus gali būti registruotas, gauti paramą arba dalyvauti mokyme, bet neturėti realaus, nuoseklaus ir praktiškai įgyvendinamo kelio į darbą. Siūloma intervencija jungtų šiuos kanalus į vieną rezultatų modelį: galinčiam dirbti asmeniui turi būti pasiūlyta veikla, kuri didina jo pajamas, įgūdžius ir tikimybę pereiti į atvirą darbo rinką.

Modelis būtų įgyvendinamas etapais. 2028-2029 m. būtų atlikta tikslinių grupių, savivaldybių ir esamų priemonių analizė, parengtas darbo garantijos standartas ir pradėti pilotai 5-7 savivaldybėse, kuriose yra didesnis ilgalaikio nedarbo, socialinės pašalpos gavimo arba darbo jėgos trūkumo derinys. 2030-2031 m. būtų diegiamos savivaldybių rezultatų sutartys, vieno langelio komandos, darbdavių ir socialinių partnerių dalyvavimo taisyklės, transporto bei vaikų priežiūros sprendimai. 2032-2034 m. modelis būtų plečiamas nacionaliniu mastu, finansavimą siejant su realiais rezultatais - įsidarbinimu, išlikimu darbe, mokymosi užbaigimu ir socialinės paramos poreikio mažėjimu.

Darbo garantijos užduotys turėtų būti laikinos, papildomos ir nekonkuruojančios su įprastomis privačiojo sektoriaus darbo vietomis.

Jos galėtų apimti viešųjų erdvių priežiūrą, socialinę ir bendruomeninę pagalbą, senjorų ir vaikų dienos veiklų palaikymą, vietos transporto / paslaugų logistiką, skaitmeninę pagalbą gyventojams, aplinkos tvarkymą, kultūros ir sporto infrastruktūros priežiūrą. Kiekviena darbo garantijos vieta turėtų turėti aiškų pereinamąjį tikslą - po 6-12 mėnesių žmogus turėtų pereiti į atvirą darbo rinką, pameistrystę, mokymą arba kitą aukštesnės vertės veiklą.

Svarbios apsaugos: priemonė netaikoma tiems, kuriems dėl sveikatos, negalios, priežiūros pareigų ar kitų objektyvių priežasčių darbas nėra reali galimybė; negalima pakeisti reguliarių savivaldybių ar privataus sektoriaus darbo vietų pigia darbo garantijos darbo jėga; dalyvavimas turi būti derinamas su pajamų paskatomis, kad apsimokėtų dirbti; būtina teikti transporto, vaikų priežiūros, sveikatos, priklausomybių ir psichosocialinę pagalbą. Tokiu būdu intervencija būtų ne bausmė už pašalpų gavimą, o aiškus valstybės pasiūlymas: pajamos už darbą, įgūdžiai ir kelias į savarankiškumą.

RODIKLIS (REZULTATAS)

Iki 2028 m. II ketv. parengtas darbo garantijos standartas, tikslinių grupių atrankos metodika, savivaldybių rezultatų sutarčių forma ir finansavimo modelis. Iki 2029 m. pabaigos pradėti pilotai bent 5 savivaldybėse. Iki 2030 m. pabaigos bent 10 000 tikslinės grupės asmenų yra gavę individualų darbo, mokymo, pameistrystės ar laikino bendruomeninio užimtumo pasiūlymą. Iki 2032 m. modelis veikia ne mažiau kaip pusėje savivaldybių. Iki 2034 m.: 1. ne mažiau kaip 60 proc. dalyvių po programos pereina į darbą, mokymąsi arba pameistrystę; 2. ilgalaikių bedarbių skaičius tikslinėse savivaldybėse sumažėja bent 20 proc., lyginant su pradine reikšme; 3. pasikartojančio nedarbo ir ilgalaikio socialinės pašalpos gavimo rodikliai mažėja; 4. viešai skelbiama savivaldybių darbo garantijos rezultatų švieslentė.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)

Pasirenkama

- ☒ Taip
☐ Ne

Intervencija prisidėtų prie Europos semestro kryptų dėl darbo rinkos dalyvavimo, įgūdžių neatitikimų mažinimo, aktyvios įtraukties ir viešųjų išlaidų veiksmingumo. Ji taip pat atitinka aktyvios darbo rinkos politikos modernizavimo logiką: daugiau duomenimis grįstų priemonių, individualizuotos pagalbos, savivaldybių atsakomybės ir rezultatų vertinimo.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

LĖŠOS	30-50 mln. Eur 2028-2034 m. laikotarpiui pilotams, savivaldybių vieno langelio komandų stiprinimui, darbo vietų / pameistrystės subsidijoms, transporto ir vaikų priežiūros sprendimams, IT švieslentei, poveikio vertinimui ir metodinei pagalbai. Pradiniame etape galima pradėti nuo 5-7 savivaldybių pilotų ir apie 3-5 mln. Eur metinio finansavimo. Dalis lėšų galėtų būti perskirstoma iš esamų aktyvios darbo rinkos politikos, socialinės įtraukties ir savivaldybių užimtumo priemonių, vengiant naujos administracinės sistemos kūrimo nuo nulio.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☒ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: savivaldybių biudžetai, ESF+ / socialinės įtraukties ir užimtumo priemonių lėšos, darbdavių indėlis pameistrystės ir subsidijuoto įdarbinimo atvejais
--------------	--	-------------------------------	--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Darbo kodekso lankstumo didinimas: lankstesnis darbo organizavimas ir saugesni perėjimai darbo rinkoje	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Lietuvos darbo rinkai vienu metu būdingi keli struktūriniai iššūkiai: darbuotojų ir įgūdžių trūkumas, demografinis spaudimas, augantis poreikis greitai prisitaikyti prie technologinių, DI, paslaugų eksporto, gamybos ir gynybos pramonės pokyčių, taip pat poreikis išlaikyti darbuotojų apsaugą ir socialinį saugumą. 2026 m. Europos Komisijos šalies ataskaitoje nurodoma, kad laisvų darbo vietų lygis Lietuvoje nuo 2024 m. laikosi apie 2-2,3 proc., o tai kartu su išliekančiu nedarbu rodo darbo rinkos neatitikimus. 2025 m. EURES / ELA ataskaitoje pabrėžiama, kad Europos darbo jėgos trūkumai vis labiau susiję su demografija, įgūdžių neatitiktimi, darbo sąlygų patrauklumu ir ribotu mobilumu. Siūloma pokyčio kryptis - pereiti nuo fragmentiško Darbo kodekso taisyklių taisymo prie sisteminio lankstumo ir saugumo balanso. Tai reiškia ne darbuotojų apsaugos mažinimą, o modernesnį <i>flexicurity</i> modelį: lankstesnės ir patikimos darbo sutarčių, darbo laiko, nuotolinio / hibridinio darbo, projektinio darbo ir darbo organizavimo taisyklės turi būti derinamos su aiškiais darbuotojo apsaugomis, persikvalifikavimu, aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis, socialiniu dialogu ir prognozuojamu reguliavimu. Dabartinis reguliavimas ne visada pakankamai gerai atliepia greitai augančių, sezoniškų, projektinių, tarptautinių ir aukštos pridėtinės vertės sektorių poreikius. Per didelis neapibrėžtumas dėl darbo laiko režimų, nekonkuravimo, nuotolinio darbo, laikino darbo, terminuotų ir projektinių formų, atleidimo procedūrų ar kolektyvinių susitarimų ribų gali mažinti investicijų patrauklumą ir skatinti neformalius sprendimus. Todėl reikia aiškos, įrodymais pagrįstos ir su socialiniais partneriais derinamos Darbo kodekso modernizavimo krypties iki 2034 m.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m. sukurta lankstesnė, aiškesnė ir labiau prognozuojama darbo santykių sistema, kuri leidžia įmonėms greičiau prisitaikyti prie rinkos pokyčių, o darbuotojams suteikia saugesnes karjeros ir darbo vietų kaitos galimybes. Laukiami rezultatai: 1. parengtas ir įgyvendintas Darbo kodekso lankstumo paketas, apimantis darbo laiko, nuotolinio / hibridinio darbo, projektinio darbo, terminuotų sutarčių, darbo per platformas ir darbo organizavimo aiškumą; 2. sumažinta administracinė ir teisinio neapibrėžtumo našta darbdaviams; 3. sustiprinta darbuotojų apsauga per aiškias informavimo, kompensavimo, mokymosi, perkvalifikavimo, sveikatos ir saugos bei socialinio dialogo taisykles; 4. pagerintos galimybės derinti darbą ir privatų gyvenimą, įskaitant lankstesnius darbo laiko režimus ir nuotolinį darbą; 5. darbo rinkos politika labiau atitinka ES <i>flexicurity</i> principą - lankstumas derinamas su užimtumo saugumu, aktyviomis darbo rinkos priemonėmis ir mokymusi visą gyvenimą; 6. reguliavimo pokyčiai įgyvendinami pagal poveikio vertinimą, pilotavimą ir aiškius rodiklius, o ne <i>ad hoc</i> pataisomis.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☐ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Taip. Kryptis susijusi su 2026 m. Europos Komisijos šalies ataskaitoje Lietuvai įvardytais iššūkiais: darbo rinkos neatitiktimis, darbo jėgos ir įgūdžių trūkumu, poreikiu didinti aktyvios darbo rinkos politikos aprėptį ir dalyvavimo paskatas, taip pat konkurencingumo ir investicijų sąlygų stiprinimu. Ji taip pat dera su 2026 m. Tarybos rekomendacija dėl žmogiškojo kapitalo ES, kurioje akcentuojamas darbo ir įgūdžių trūkumo mažinimas, verslo, švietimo ir viešųjų užimtumo tarnybų partnerystės, įgūdžių žvalgyba ir įrodymais grįstas investavimas į žmones.	Taip. Kryptis dera su „Lietuva 2050“ ambicijomis kurti aukštą vertę, socialiai atsakingą ir tvarią ekonomiką, stiprinti žmogaus atsparumą ir gebėjimą veikti kintančioje darbo rinkoje. Ypač aktualios kryptys: ateičiai pasirengęs žmogus, aukštą vertę kuriantis verslas ir mokslas, socialiai atsakingos ekonomikos plėtra, atspari valstybė ir pasitikėjimu grįsta valdysena.	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?	
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

INTERVENCIJA	Įrašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija			
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Darbo kodekso lankstumo ir <i>flexicurity</i> paketas: teisinio reguliavimo peržiūra, poveikio vertinimas, socialinio dialogo procesas, pilotiniai sprendimai ir etapis Darbo kodekso pakeitimų įgyvendinimas 2027-2034 m.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai		

PAGRINDIMAS			
Intervencija šalintų pagrindinę problemos priežastį: darbo santykių reguliavimas nepakankamai greitai prisitaiko prie ekonomikos struktūros, technologijų, darbo organizavimo ir talentų trūkumo pokyčių. Įmonėms reikia daugiau aiškumo ir lankstumo organizuojant darbo laiką, projektinį ir nuotolinį darbą, taikant terminuotas ar mišrias darbo formas, valdant paklausos svyravimus ir pritraukiant tarptautinius specialistus. Darbuotojams tuo pačiu reikia ne vien konkrečios darbo vietos apsaugos, bet ir užimtumo saugumo - galimybės persikvalifikuoti, keisti darbą, išlaikyti pajamas pereinamuoju laikotarpiu ir naudotis aiškiomis teisėmis. Intervencija apimtų: 1) esamų Darbo kodekso normų poveikio auditą; 2) darbo laiko, nuotolinio / hibridinio darbo, projektinio darbo, nekonkuravimo, terminuotų sutarčių, laikinojo įdarbinimo ir atleidimo procedūrų alternatyvų modeliavimą; 3) palyginamąją Danijos, Nyderlandų, Estijos, Suomijos ir Airijos praktikų analizę; 4) darbuotojų apsaugos ir pereinamųjų garantijų paketą; 5) konsultacijas su socialiniais partneriais; 6) pilotus pasirinktuose sektoriuose arba taisyklių smėliadėžę didesniai lankstumui kolektyvinių susitarimų pagrindu. Svarbu, kad reforma nebūtų suprata kaip vienpusis liberalizavimas. Sėkmingas modelis turėtų remtis ES <i>flexicurity</i> logika: patikimos ir lankstesnės sutartys, mokymasis visą gyvenimą, veiksmingos aktyvios darbo rinkos priemonės ir adekvati socialinė apsauga darbo perėjimų metu.			
RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. II ketv. atliktas Darbo kodekso lankstumo ir užimtumo saugumo poveikio vertinimas pagal sektorius, darbuotojų grupes, regionus ir įmonių dydį. Iki 2027 m. IV ketv. parengtas Darbo kodekso lankstumo / <i>flexicurity</i> alternatyvų paketas ir socialinio dialogo planas. Iki 2028 m. parengtas teisės aktų paketas arba pilotiniai sprendimai dėl darbo laiko, nuotolinio / hibridinio darbo, projektinio darbo ir lankstesnių sutarčių formų. Iki 2030 m. įgyvendintas pirmasis pakeitimų etapas, kartu įdiegiant darbuotojų apsaugos, mokymosi ir perėjimo tarp darbų priemones. Iki 2034 m. siektina: didesnė įmonių, taikančių lanksčius darbo organizavimo modelius, dalis; mažesnis darbdavių nurodomas darbo reguliavimo neapibrėžtumas; geresnis darbo ir privataus gyvenimo derinimas; mažesni darbo rinkos neatitikimai; aiškesnė ir prognozuojamesnė darbo teisė. Tikslios reikšmės nustatomos po bazinio vertinimo.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Taip. Intervencija susijusi su šalies ataskaitoje ir Europos semestro kontekste nurodomais Lietuvos iššūkiais: darbo rinkos neatitikimais, darbo jėgos ir įgūdžių trūkumu, poreikiu stiprinti aktyvias darbo rinkos priemones, investicijų sąlygas ir konkurencingumą. Ji taip pat atliepia ES darbo ir įgūdžių trūkumo darbotvarkę: lankstesnis reguliavimas turi būti derinamas su įgūdžių ugdymu, darbuotojų mobilumu, socialiniu dialogu ir saugiais perėjimais tarp darbų.	
LĖŠOS	250 tūkst. Eur vienkartiniai parengimo daliai 2027-2029 m. laikotarpiu: teisinis ir ekonominis poveikio vertinimas, tarptautinė lyginamoji analizė, duomenų modeliavimas, socialinio dialogo procesas, pilotinių sprendimų parengimas ir teisės aktų paketas. Papildomos metinės išlaidos	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

	priklausytų nuo pasirinktų darbuotojų saugumo priemonių. Jeigu reforma būtų siejama su perkvalifikavimo, aktyvios darbo rinkos ar pajamų pereinamuoju laikotarpiu priemonėmis, jos turėtų būti planuojamos atskirai per Užimtumo tarnybos, ESF+ ar kitus žmogiškojo kapitalo instrumentus. Bazinis Darbo kodekso pakeitimų parengimas nereikalauja didelių kapitalo investicijų.	☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: ESF+ / žmogiškojo kapitalo ir aktyvios darbo rinkos priemonės, jeigu kartu finansuojami mokymai, perkvalifikavimas ar darbo perėjimų garantijos.
--	---	---

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Elektroninių ryšių politikos perkėlimas į Ekonomikos ir inovacijų ministeriją; skaitmeninės politikos koordinavimo stiprinimas ir telekomunikacijų valdysenos suderinimas su ekonomikos ir inovacijų strategija	Pasirenkama tik vienas ☐ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☒ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Siūloma kryptis - perkelti elektroninių ryšių politikos formavimo funkciją iš Susisiekimo ministerijos į Ekonomikos ir inovacijų ministeriją, išlaikant nepriklausomą reguliavimą Ryšių reguliavimo tarnyboje ir nepainiojant politikos formavimo su rinkos priežiūra. Idėjos esmė nėra susilpninti elektroninių ryšių sektoriaus saugos, atsparumo ar vartotojų apsaugos funkcijas, o sujungti telekomunikacijų, skaitmeninės transformacijos, inovacijų, DI, duomenų ekonomikos, debesijos, kibernetinio atsparumo ir investicijų politikos koordinavimą vienoje ekonomikos konkurencingumo logikoje. Lietuvai tai aktualu dėl trijų priežasčių. Pirma, elektroniniai ryšiai nebėra tik infrastruktūros ar transporto sektoriaus klausimas: 5G, šviesolaidis, daiktų internetas, debesijos paslaugos, duomenų centrai, DI sprendimai ir kibernetinis atsparumas yra horizontalios ekonomikos produktyvumo, pramonės skaitmeninimo ir aukštos pridėtinės vertės investicijų prielaidos. Antra, Ekonomikos ir inovacijų ministerija jau koordinuoja nacionalinę skaitmeninę plėtrą ir Skaitmeninio dešimtmečio darbotvarkę, todėl elektroninių ryšių politikos atskyrimas kitoje ministerijoje didina fragmentacijos, dubliavimo ir silpnosio strateginio ryšio su inovacijų politika riziką. Trečia, Susisiekimo ministerijoje elektroniniai ryšiai struktūriškai konkuruoja su transporto, kelių, geležinkelio, aviacijos ir logistikos darbotvarkėmis, nors telekomunikacijų sektoriaus poveikis vis labiau siejamas su skaitmenine ekonomika, investicijų pritraukimu ir valstybės duomenų infrastruktūra. NPP kryptis turėtų būti formuluojama kaip skaitmeninės ekonomikos valdysenos reforma: vienoje politinėje atsakomybėje sujungti skaitmeninės plėtros, elektroninių ryšių, DI, duomenų ekonomikos ir inovacijų politikos koordinavimą, kartu aiškiai įtvirtinant RRT nepriklausomumą, nacionalinio saugumo koordinavimą ir paslaugų prieinamumo regionuose tikslus.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. elektroninių ryšių politikos formavimas instituciškai suderintas su skaitmeninės transformacijos, inovacijų ir ekonomikos konkurencingumo politika; 2. sumažėja skaitmeninės politikos fragmentacija ir dubliavimas tarp ministerijų; 3. patvirtintas vieningas skaitmeninės infrastruktūros ir skaitmeninės ekonomikos valdysenos modelis; 4. spartėja 5G, šviesolaidžio, daiktų interneto, debesijos, duomenų centrų ir DI taikymui reikalingos infrastruktūros plėtra; 5. investuotojams ir telekomunikacijų rinkos dalyviams aiškesnė politinė atsakomybė, prioritetai ir konsultacijų kanalas; 6. RRT išlieka nepriklausoma rinkos reguliavimo ir priežiūros institucija, o politikos formavimo funkcijos atskiriamos nuo reguliavimo bei priežiūros funkcijų.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☒ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☒ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas tiesiogiai nesiejamas su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia Europos semestro ir šalies ataskaitose akcentuojamus produktyvumo, inovacijų, skaitmeninės transformacijos, administracinių gebėjimų ir investicinės aplinkos gerinimo iššūkius. Geresnė elektroninių ryšių ir skaitmeninės ekonomikos politikos koordinacija sustiprintų valstybės gebėjimą įgyvendinti ES Skaitmeninio dešimtmečio tikslus ir mažinti regioninius skaitmeninės infrastruktūros skirtumus.	Sąsaja su „Lietuva 2050“: aukštos vertės, inovacijomis ir žiniomis grindžiamos ekonomikos kūrimas, skaitmeninės valstybės, atsparios infrastruktūros, duomenimis grįsto viešojo valdymo ir regionų junglumo stiprinimas. Kryptis prisidėtų prie ambicijos, kad Lietuvos verslas, mokslas ir technologijos tvariai kurtų aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui.	

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?	
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

INTERVENCIJA		Jrašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija		
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☐ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☒ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Elektroninių ryšių politikos formavimo funkcijų perkėlimo ir skaitmeninės ekonomikos valdysenos modelio įgyvendinimas 2028-2034 m.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai			

PAGRINDIMAS

Intervencija šalintų dabartinės skaitmeninės politikos fragmentacijos problemą, kai elektroninių ryšių infrastruktūros politika, skaitmeninės transformacijos koordinavimas, inovacijų politika, DI darbotvarkė ir ekonomikos konkurencingumo priemonės nėra sutelktos vienoje aiškioje politinės atsakomybės grandinėje. Telekomunikacijų infrastruktūra lemia pramonės automatizavimą, GBS ir IRT paslaugų plėtrą, duomenų centrų investicijas, regionų patrauklumą, gynybos ir civilinės saugos atsparumą, todėl jos valdysena turi būti integruota su ekonomikos ir inovacijų strategija.

Siūloma intervencija apimtų šešis įgyvendinimo blokus: 1) funkcijų ir teisės aktų peržiūrą, identifikuojant, kurios elektroninių ryšių politikos formavimo funkcijos perkeltinos į Ekonomikos ir inovacijų ministeriją; 2) aiškų politikos formavimo, reguliavimo, priežiūros ir nacionalinio saugumo funkcijų atskyrimą, išlaikant RRT nepriklausomumą; 3) bendrą skaitmeninės infrastruktūros, 5G / 6G, šviesolaidžio, debesijos, duomenų centrų ir DI infrastruktūros planavimo modelį; 4) vieną konsultacijų su telekomunikacijų, technologijų, pramonės, investuotojų ir regionų atstovais formatą; 5) bendrus skaitmeninės infrastruktūros ir ekonomikos konkurencingumo rodiklius; 6) pereinamąjį planą, kuris užtikrintų, kad funkcijų perkėlimas nesukeltų paslaugų, projektų ar ES įsipareigojimų įgyvendinimo sutrikimų. Svarbi apsauga: reforma neturi būti vien formalus ministerijų funkcijų perrašymas. Ji turi sukurti aiškesnį sprendimų centrą skaitmeninei ekonomikai ir sustiprinti koordinavimą su nacionalinio saugumo, kibernetinio atsparumo, vartotojų apsaugos, konkurencijos ir regioninės plėtros tikslais. RRT nepriklausomumas turi būti išlaikytas ir aiškiau atskirtas nuo politinio prioriteto nustatymo, o Susisiekimo ministerija turėtų išlaikyti su transporto infrastruktūra, kritinės infrastruktūros jungtimis ir ekstremaliųjų situacijų valdymu susijusį koordinavimą pagal savo kompetenciją.

RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. IV ketv. atlikta funkcijų, teisės aktų, institucinių atsakomybių ir rizikų analizė. Iki 2028 m. II ketv. patvirtintas elektroninių ryšių politikos formavimo funkcijų perkėlimo planas, įskaitant RRT nepriklausomumo, nacionalinio saugumo ir ES įsipareigojimų apsaugas. Iki 2029 m. įsigalioja reikalingi teisės aktų pakeitimai ir pradeda veikti vieningas skaitmeninės infrastruktūros bei skaitmeninės ekonomikos koordinavimo modelis. Iki 2030 m. viešai stebimi ne mažiau kaip 8 rodikliai: 5G ir šviesolaidžio aprėptis, labai didelio pralaidumo tinklų naudojimas, verslo skaitmenizacija, duomenų centrų ir skaitmeninės infrastruktūros investicijos, regionų junglumas, reguliavimo / konsultacijų terminai, vartotojų kokybės rodikliai ir investuotojų pasitenkinimas. Iki 2034 m. skaitmeninės infrastruktūros sprendimai sistemingai susieti su inovacijų, DI, pramonės ir regionų ekonomikos politikos tikslais.			
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija prisidėtų prie produktyvumo ir investicinės aplinkos gerinimo, nes elektroninių ryšių infrastruktūra yra būtina DI, pramonės skaitmeninimo, duomenų ekonomikos, aukštos pridėtinės vertės paslaugų ir regionų konkurencingumo sąlyga. Administracinės atsakomybės aiškumas mažintų dubliavimą, gerintų konsultacijas su verslu ir sustiprintų valstybės gebėjimą įgyvendinti ES Skaitmeninio dešimtmečio bei nacionalinės skaitmeninės transformacijos tikslus.		
LĖŠOS	120-250 tūkst. Eur 2027-2029 m. laikotarpiui funkcijų, teisės aktų, rizikų ir pereinamojo modelio analizei, konsultacijoms su rinkos dalyviais, skaitmeninės infrastruktūros rodiklių švieslentei ir įgyvendinimo koordinavimui. Pati funkcijų perkėlimo dalis gali būti įgyvendinama daugiausia esamais institucijų administraciniais resursais, todėl papildomas lėšų poreikis turėtų būti minimalus. Galutinė suma tikslinama pagal	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☐ Kitas finansavimo šaltinis: (įrašykite)	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

	pasirinktą IT / rodiklių stebėsenos sprendimo apimtį.		
--	---	--	--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS		
Lietuva - gynybos pramonės centras Baltijos šalyse		Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**
PAGRINDIMAS		
Siūloma kryptis keičia Lietuvos saugumo, pramonės ir inovacijų politikos veikimo logiką: nuo atskirų gynybos įsigijimų, pavienių inovacijų projektų ir fragmentuotos paramos pereinama prie integruotos dvejopos paskirties technologijų, pramonės, testavimo, finansavimo, eksporto ir viešųjų pirkimų ekosistemos. Tikslas - kad Lietuva iki 2034 m. taptų Baltijos regiono gynybos ir saugumo pramonės centru, gebančiu kurti, testuoti, gaminti ir eksportuoti NATO bei ES poreikius atitinkančius produktus ir technologijas. Kryptis aktuali dėl ilgalaikės Rusijos grėsmės, karo Ukrainoje pamokų ir sparčiai augančios Europos gynybos paklausos. ES gynybos pramonės strategija akcentuoja principą investuoti daugiau, geriau, kartu ir europietišškai, o iki 2030 m. skatina didesnę gynybos įsigijimų dalį nukreipti į Europos pramonę. Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės kelrodis rodo, kad sektorius auga, bet jam trukdo strateginės lyderystės stoka, „pirkimo nuo lentynos“ kultūra, prototipų „mirties slėnis“, testavimo ir sertifikavimo infrastruktūros trūkumas, silpnas mokslo įtraukimas ir fragmentuotas tarpinstitucinis valdymas. Todėl siūloma ne tik finansuoti atskirus projektus, bet sukurti aiškų pramonės proveržio modelį: nacionalinių poreikių ir technologinių nišų prioritetizavimą, vieną langelį įmonėms, bandomųjų užsakymų mechanizmą, testavimo ir sertifikavimo infrastruktūrą, pramoninio bendradarbiavimo ir eksporto skatinimo sistemą, rizikos kapitalo ir ILTE finansines priemones, NATO DIANA, NIF, EDF, EDIP ir kitų ES/NATO instrumentų panaudojimą.		
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. Lietuva pripažįstama Baltijos regiono gynybos ir saugumo pramonės centru, turinčiu aiškią specializaciją dvejopos paskirties technologijų, dronų ir antidronų, C4ISR, kibernetinio saugumo, jutiklių, autonominių sistemų, šaudmenų / komponentų, pažangios gamybos ir energetinio atsparumo srityse; 2. veikia vieno langelio gynybos pramonės platforma, apimanti konsultacijas, finansavimą, testavimą, sertifikavimą, viešuosius pirkimus, eksporto pagalbą ir tarptautines partnerystes; 3. Lietuvos gynybos sektoriaus eksportas padidėja bent 3 kartus, o sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę viršija 1 mlrd. eurų; 4. į Lietuvą pritraukiamos bent 5 užsienio gynybos pramonės ar dvejopos paskirties technologijų gamyklos ar jų gamybiniai padaliniai; 5. sukurta nacionalinė testavimo, validavimo ir sertifikavimo infrastruktūra, prijungta prie NATO DIANA ir ES partnerių tinklų; 6. įgyvendinami reguliarūs bandomųjų serijų / pirmojo pirkėjo užsakymai Lietuvos įmonėms, o sėkmingi prototipai pasiekia gamybą ir eksportą; 7. sustiprintas verslo, mokslo, kariuomenės ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimas, didėja EDF, NATO DIANA, NIF ir kitų tarptautinių programų projektų skaičius.	
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Taip. Aktualiausias 2026 m. Europos semestro / CSR kryptys: rekomendacija dėl didesnių gynybos išlaidų ir parengties, kartu užtikrinant išlaidų efektyvumą ir struktūriškai tvarų gynybos finansavimą; rekomendacijos dėl investicijų susiejimo su strateginiais prioritetais, produktyvumu, regioniniais iššūkiais ir ilgalaikiu konkurencingumu; rekomendacijos dėl įgūdžių trūkumo, STEM, aukštojo mokslo ir profesinio mokymo atitikties darbo rinkai; taip pat konkurencingumo ir viešojo sektoriaus efektyvumo kryptys.	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Taip. Sąsaja su „Lietuva 2050“: strateginė ambicija „Atspari valstybė, konstruktyvi ir įtakinga globalios politikos veikėja“; ambicija „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“; MTI ilgalaikės politikos kryptys dėl didžiausių indėlių į produktyvumą kuriančių projektų, technologijų perdavimo, intelektinės nuosavybės ir inovacijų ekosistemos stiprinimo; skaitmeninio suverenumo ir technologinės transformacijos kryptys; sujungtos šalies ir regioninės ekonomikos plėtros logika.	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☒ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☒ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☒ Susisiekimo ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☒ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija
Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?		
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

INTERVENCIJA		Lietuva - gynybos pramonės centras Baltijos šalyse					
Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**		Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla) Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne			
Nacionalinė gynybos ir dvejopos paskirties pramonės ekosistemos programa 2028-2034. Intervencija apimtų: 1) gynybos pramonės vieno langelio platformą ir strateginį valdymo centrą; 2) nacionalinių technologinių nišų ir pirkimų poreikių žemėlapi; 3) bandomųjų serijų ir pirmojo pirkėjo užsakymus; 4) testavimo, validavimo ir sertifikavimo infrastruktūrą; 5) ILTE, rizikos kapitalo, garantijų ir subsidijų priemones prototipams, gamybos pajėgumams ir eksportui; 6) pramoninio bendradarbiavimo mechanizmų pragmatinį ir Lietuvos gamintojams palankų taikymą; 7) NATO DIANA, NATO inovacijų fondo, EDF, EDIP, EDIRPA, ASAP ir kitų ES/NATO instrumentų koordinuotą panaudojimą; 8) eksporto diplomatiją, tiekimo grandinių pritraukimą ir strateginių investuotojų paiešką; 9) mokslo, kariuomenės ir verslo bendras laboratorijas bei greito testavimo ciklus.							
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?							
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai					
PAGRINDIMAS							
Intervencija šalina esminę problemos priežastį - Lietuvoje gynybos pramonės potencialas egzistuoja, bet jo neužtenka paversti masto ekonomiją turinčiu sektoriaus proveržiu dėl fragmentuoto koordinavimo, per mažos nuolatinės paklausos, riboto testavimo, sertifikavimo ir bandomųjų užsakymų mechanizmo. Vien dotacijos ar pavienės akseleravimo priemonės neperveda įmonių per visą ciklą nuo idėjos ir prototipo iki kariuomenės validacijos, serijinės gamybos, NATO / ES rinkų ir eksporto. Intervencija veiktų per penkis mechanizmus. Pirmą, valstybė aiškiai suformuluotų prioritетines nišas ir pirkimų poreikius, kad verslas galėtų investuoti prognozuojamai. Antra, bandomųjų serijų ir pirmojo pirkėjo užsakymai sumažintų prototipų „mirties slėnį“. Trečia, testavimo ir sertifikavimo infrastruktūra leistų įmonėms greičiau įrodyti produktų patikimumą ir įeiti į tarptautines tiekimo grandines. Ketvirta, finansinės priemonės ir pramoninis bendradarbiavimas padėtų pritraukti strateginius investuotojus bei vietines tiekimo grandines. Penkta, eksporto diplomatija ir NATO / ES programų panaudojimas padidintų Lietuvos įmonių rinkos mastą. Tikslinės grupės: gynybos ir saugumo pramonės įmonės, dvejopos paskirties technologijų startuoliai ir MVĮ, didieji pramonės investuotojai, Lietuvos kariuomenė ir viešojo saugumo institucijos, universitetai ir tyrimų centrai, regioninės pramonės ekosistemos, rizikos kapitalo ir instituciniai investuotojai.							
RODIKLIS (REZULTATAS)		Siūlomi rodikliai iki 2034 m.: 1. Lietuvos gynybos sektoriaus eksporto apimtys padidėja bent 3 kartus; 2. gynybos ir saugumo pramonės sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė viršija 1 mlrd. eurų; 3. pritrauktos bent 5 žinomos užsienio gynybos pramonės / dvejopos paskirties technologijų įmonės; 4. veikia vieno langelio platforma, apimanti finansavimą, testavimą, sertifikavimą, pirkimus ir eksporto pagalbą; 5. sukurti arba modernizuoti bent 3-5 testavimo / validavimo / sertifikavimo pajėgumai, prijungti prie NATO DIANA ar lygiaverčių tinklų; 6. kasmet įgyvendinami bandomųjų serijų / pirmojo pirkėjo užsakymai Lietuvos įmonėms; 7. bent 50 įmonių gauna finansavimą arba konsultacinę pagalbą prototipų, gamybos pajėgumų, sertifikavimo ar eksporto plėtrai; 8. bent 15-20 Lietuvos koordinuojamų ar partnerystės pagrindu vykdomų EDF, NATO DIANA, EDIP ar kitų tarptautinių gynybos inovacijų projektų; 9. didėja vietinės pramonės dalyvavimas krašto apsaugos ir viešojo saugumo tiekimo grandinėse.					
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)		Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija tiesiogiai atliepia CSR kryptį dėl gynybos išlaidų ir parengties stiprinimo, kartu užtikrinant išlaidų efektyvumą ir ilgalaikį finansinį tvarumą. Ji taip pat atitinka rekomendacijas investicijas siesti su strateginiais prioritetais, konkurencingumu ir produktyvumu, stiprinti įgūdžių pasiūlą, STEM, mokslo-verslo bendradarbiavimą ir viešojo sektoriaus gebėjimą efektyviai įgyvendinti reformas.				
LĖŠOS		Preliminariai: minimalus 2028-2034 m. modelis - apie 300-500 mln. eurų. Tai atitinka paskelbtos iniciatyvos „Vytis“ 300 mln. eurų mastą, bet NPP laikotarpiu turėtų apimti ir testavimo, sertifikavimo, bandomųjų serijų, pramoninio bendradarbiavimo, garantijų, paskolų bei eksporto priemones. Platesnis scenarijus su didesniais gamybos pajėgumais ir strateginių investuotojų infrastruktūra galėtų siekti apie 0,8-1,2 mlrd. eurų, todėl siūloma pradėti nuo 300-500 mln. eurų portfelio, pritraukiant privatų kapitalą ir ES/NATO lėšas.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☒ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: NATO DIANA, NATO inovacijų fondas, EDF, EDIP, EDIRPA, ASAP, privačios įmonių investicijos, rizikos kapitalas, strateginių investuotojų lėšos, pramoninio bendradarbiavimo įsipareigojimai.			

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS				
Lietuva Nr. 1 ES pagal dirbtinį intelektą naudojančias įmones		Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**		
PAGRINDIMAS				
Dirbtinio intelekto naudojimas įmonėse tampa vienu svarbiausių produktyvumo, eksporto, inovacijų ir viešojo sektoriaus efektyvumo veiksnių. Lietuvai tai yra ne siaura technologijų sektoriaus tema, o visos ekonomikos konkurencingumo klausimas: DI gali didinti pramonės, paslaugų, finansų, sveikatos, energetikos, transporto, gynybos, viešojo sektoriaus ir regioninių įmonių našumą. Lietuvos pradinis taškas gerėja, tačiau dar nepakankamas proveržiui. Lietuva jau turi svarbias prielaidas: stiprų IRT sektorių, aktyvią DI bendruomenę, DI strategiją, planuojamą DI kompetencijų ir technologijų centrą, LitAI iniciatyvą, DI reguliacinės smėliadėžės kryptį, lietuvių kalbos duomenų išteklių kūrimą, atvirų duomenų iniciatyvas ir verslo DI projektų finansavimo patirtį. NPP turi šias priemones sujungti į vieną nacionalinę verslo DI diegimo programą, orientuotą į masinį technologijos taikymą ir matuojamą rezultatą - Lietuvos patekimą į ES lyderes pagal DI naudojančių įmonių dalį.				
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m. Lietuva patenka tarp ES lyderių ir siekia 1 vietos pagal įmonių, naudojančių DI technologijas, dalį. Siektini tarpiniai rezultatai: 1. Iki 2028 m. ne mažiau kaip 60 proc. Lietuvos įmonių, turinčių 10 ir daugiau darbuotojų, naudoja bent vieną DI technologiją. 2. Veikia nacionalinė DI diegimo įmonėse švieslė, matuojanti DI naudojimą pagal sektorius, įmonių dydį, regionus, produktyvumo efektą, duomenų brandą, reguliacinę atitiktį ir darbuotojų įgūdžius. 3. DI taikymas tampa horizontalia produktyvumo priemone pramonėje, paslaugose, viešajame sektoriuje ir aukštos pridėtinės vertės investicijų pritraukime.			
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:		
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija		
Taip. Siūlymas tiesiogiai prisideda prie šalies ataskaitose ir Tarybos rekomendacijų kontekste nuolat akcentuojamų iššūkių: produktyvumo, inovacijų sklaidos, MVĮ skaitmenizacijos, įgūdžių pasiūlos, viešojo sektoriaus efektyvumo ir investicinio konkurencingumo. DI diegimas taip pat atliepia ES Skaitmeninio dešimtmečio kryptį, kuria siekiama, kad iki 2030 m. bent 75 proc. įmonių naudotų DI, didžiuosius duomenis arba debesiją.				
Taip. Aktualios LT2050 kryptys ir svertinės iniciatyvos: „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“, „Ateičiai pasirengęs, atsparus ir laisvas žmogus“, „Viešojo valdymo pertvarka“, „Socialiai atsakingos ir tvarios ekonomikos plėtra“ ir skaitmeninės ateities transformacijos bei mokslo, technologijų ir inovacijų ilgalaikės politikos kryptys.				
Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai		
INTERVENCIJA		<i>Jrašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija</i>		
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Nacionalinė verslo DI diegimo ir produktyvumo programa 2028-2034 m.				

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?			
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai	
PAGRINDIMAS			
Intervencija šalinant pagrindinę problemos priežastį - DI technologijų sklaidą Lietuvos ekonomikoje vyksta per lėtai, nevienodai ir fragmentiškai. Dabartinės priemonės daugiausia remia atskirus projektus, duomenų išteklius ar inovacijų kūrimą, tačiau nėra pakankamai aiškos nacionalinės sistemos, kuri masiškai padėtų įmonėms įsivertinti DI potencialą, įsodiegti saugius sprendimus, parengti darbuotojus, naudoti duomenis ir valdyti DI akto atitikties rizikas. Programa turėtų apimti: 1) sektorinius DI diegimo akseleratorius pramonei ir viešojo sektoriaus institucijoms; 2) MVĮ DI audito ir diegimo čekius; 3) DI reguliacinę smėliadėžę ir atitikties konsultavimą; 4) DI kompetencijų centro paslaugas verslui; 5) atvirų ir lietuvių kalbos duomenų panaudojimą; 6) darbuotojų perkvalifikavimą ir vadovų DI raštingumą; 7) viešojo sektoriaus pirkimų ir duomenų atvėrimo priemonės, kurios kuria paklausą Lietuvos DI sprendimams. Intervencija yra tinkama NPP, nes keičia ne vien pavienės paramos priemones, o valstybės veikimo logiką: nuo technologijų kūrimo projektų prie plataus DI taikymo visoje ekonomikoje, aiškaus rodiklio, sektorialių atsakomybių ir nuolatinės pažangos stebėsenos.			
RODIKLIS (REZULTATAS)	Pagrindinis rezultato rodiklis: įmonių, turinčių 10 ir daugiau darbuotojų, naudojančių bent vieną DI technologiją, dalis. Siektinos reikšmės: 2024 m. bazė - 8,8 proc.; 2028 m. - ne mažiau kaip 60 proc.; Papildomi rodikliai: DI naudojančių MVĮ dalis; DI naudojančių didelių įmonių dalis; DI projektų, pasiekusių diegimą įmonėje, skaičius; darbuotojų, įgijusių DI taikymo kompetencijas, skaičius; įmonių, pasinaudojusių DI smėliadėžę / atitikties konsultacijomis, skaičius; DI poveikio produktyvumui vertinimas pagal sektorius.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Taip. Intervencija tiesiogiai sietina su Lietuvos produktyvumo, inovacijų, skaitmenizacijos, įgūdžių, MVĮ konkurencingumo ir viešojo sektoriaus efektyvumo iššūkiais. Ji taip pat padeda įgyvendinti ES Skaitmeninio dešimtmečio tikslus ir pasirengti DI akto taikymui taip, kad reguliavimas nekurtų perteklinės naštos inovatyviam verslui.	
LĖŠOS	15 mln. Eur 2028-2034 m. laikotarpiui kaip minimali nacionalinė intervencija. Lėšos skirtos DI diegimo čekiams, sektorialiams akseleratoriams, DI audito ir atitikties konsultacijoms, švieslentei, duomenų panaudojimui ir DI kompetencijų centro paslaugų prieinamumui verslui. Didesnis mastas galėtų būti finansuojamas ES ir privačiu kofinansavimu.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☒ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: privačių įmonių kofinansavimas, Digital Europe, Horizon Europe, EDIH / AI Factory

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Lietuvos ETF sukūrimas (bent pusė Graikijos AMUNDI ETF lygio): kapitalo rinkų gilinimas ir gyventojų santaupų įdarbinimas Lietuvoje	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-deribinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Lietuva turi stiprią makroekonominę ir investicinę istoriją, tačiau ji nėra pakankamai matoma viešojoje kapitalo rinkoje. Šalies gyventojų santaupos ir pensijų kapitalas didžiąja dalimi nukreipiami į indėlius, nekilnojamąjį turtą, užsienio fondus arba nelikvidžias priemones, o Lietuvos įmonės vis dar per mažai naudojasi viešu akcijų kapitalu kaip augimo finansavimo šaltiniu. Dėl to Lietuvoje uždirbti pinigai nepakankamai grįžta į Lietuvos įmonių kapitalą, o vietos birža išlieka per sekli, kad galėtų palaikyti reikšmingą Lietuvos vienos šalies ETF produktą. Siūlymas neturėtų būti suprantamas siaurai kaip vien techninis ETF „sukūrimas“. Valstybė paprastai nekuria ir nevaldo ETF tiesiogiai - tam reikia indekso teikėjo, turto valdytojo, rinkos formuotojų, depozitoriumo, biržos, pakankamo likvidumo ir investuotojų paklausos. Todėl tikroji proveržio kryptis yra Lietuvos kapitalo rinkų gilinimas: didesnė listinguojamų įmonių pasiūla, didesnis laisvai prekiaujamų akcijų kiekis, aktyvesnis gyventojų dalyvavimas kapitalo rinkose, aiškesnės mokestinės paskatos ilgalaikiam investavimui ir patikima investuotojų apsauga. Graikijos ETF lygis pasirinktas kaip praktiškas, ne per didelės, bet tarptautiniu mastu atpažįstamos rinkos etalonas. Lietuvos tikslas iki 2034 m. turėtų būti ne nominaliai „turėti ETF“, o sukurti tokias rinkos prielaidas, kad Lietuvos arba pereinamuoju laikotarpiu Baltijos / Lietuvos indeksą sekantis produktas būtų komerciškai gyvybingas, likvidus ir suprantamas vietos bei tarptautiniams investuotojams. Tai tiesiogiai prisidėtų prie kapitalo prieinamumo įmonėms, produktyvumo, investicinio klimato ir ES kapitalo rinkų sąjungos / santaupų ir investicijų sąjungos tikslų.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m. sukurta Lietuvos kapitalo rinkų gilimo ir ETF paleidimo ekosistema, leidžianti realiai veikti Lietuvos arba Lietuvos dominuojamam Baltijos kapitalo rinkų ETF / UCITS tipo produktui. Laukiamas rezultatas: 1. parengtas Lietuvos / Baltijos rinkos investuojamumo indeksas ir ETF produkto galimybių modelis; 2. paleistas komerciškai gyvybingas Lietuvos arba Lietuvos dominuojamas Baltijos rinkos ETF / fondas; 3. siektina fondo turto vertė iki 2034 m. - bent 50 proc. atitinkamo Graikijos vienos šalies ETF etalono lygio, preliminarai ne mažiau kaip 150-250 mln. Eur, tikslinę reikšmę kasmet patikslinant pagal rinkos duomenis; 4. padidėjęs gyventojų investicijų į kapitalo rinkų priemones mastas, mažinant perteklinį santaupų laikymą indėliuose; 5. padidėjęs listinguojamų Lietuvos įmonių skaičius, jų laisvai prekiaujamų akcijų dalis ir biržos apyvarta; 6. Lietuvos įmonėms atsiradęs papildomas viešo kapitalo kanalas, mažinantis priklausomybę vien nuo bankinio finansavimo, ES subsidijų ar strateginių pardavimų užsienio pirkėjams; 7. sustiprintas Lietuvos, kaip patikimos, investuojamos ir aukštesnės pridėtinės vertės ekonomikos, naratyvas.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Sąsaja yra netiesioginė, bet reikšminga: kryptis atliepia Europos Komisijos ir Tarybos rekomendacijų kontekste keliamus Lietuvos produktyvumo, investicijų, kapitalo prieinamumo, finansų rinkų gilimo, konkurencingumo ir viešųjų finansų tvarumo klausimus. Ji taip pat dera su ES kapitalo rinkų sąjungos ir santaupų bei investicijų sąjungos darbotvarkė, kurioje akcentuojamas gyventojų santaupų nukreipimas į produktyvias investicijas ir įmonių augimo finansavimą.	Aktualios „Lietuva 2050“ kryptys ir svertinės iniciatyvos: „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“, „viešojo valdymo pertvarka“, „sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“, taip pat MTI ilgalaikės politikos kryptys dėl produktyvumą didinančių projektų, žinių ir technologijų perdavimo ekosistemos bei investicijų prieinamumą gerinančios reguliacinės aplinkos.	

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

INTERVENCIJA				
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Lietuvos kapitalo rinkų gilinimo ir ETF paleidimo programa 2028-2034 m.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai			

PAGRINDIMAS		
Intervencija šalintų pagrindines priežastis, dėl kurių Lietuvos vienos šalies ETF šiandien būtų per mažas ir per nelikvidus: siaurą listinguojamų įmonių bazę, mažą laisvai prekiaujamų akcijų kiekį, žemą biržos apyvartą, ribotą gyventojų dalyvavimą kapitalo rinkose ir nepakankamai aiškias ilgalaikio investavimo paskatas. Programa turėtų būti įgyvendinama kaip rinkos kūrimo, o ne subsidijuojamo produkto projektas. Ji apimtų: 1) Lietuvos / Baltijos investuojamumo indekso ir ETF produkto struktūros parengimą; 2) rinkos formavimo, prekybos kaštų ir likvidumo didinimo priemones; 3) listinguojamų įmonių pasiūlos didinimą, įskaitant IPO ir antrinių platinimų parengimo pagalbą, valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių laisvo akcijų kiekio didinimo galimybių vertinimą, įmonių valdysenos ir investuotojų ryšių stiprinimą; 4) gyventojų ilgalaikio investavimo paskatas, investicinės sąskaitos praktinį įveikinimą ir finansinį raštingumą; 5) tarptautinio investuotojų pasakojimo apie Lietuvą kūrimą. Tokiu būdu ETF būtų ne tik finansinis instrumentas, bet ir kapitalo rinkų brandos testas: jei Lietuva sukuria pakankamai gilią, skaidrią ir likvidžią rinką, produktas gali būti sukurtas privačių rinkos dalyvių, o valstybės vaidmuo būtų reguliacinis, koordinacinis ir katalitinis.		
RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2028 m. IV ketv. atlikta galimybių studija ir patvirtintas Lietuvos kapitalo rinkų gilinimo veiksmų planas. Iki 2029 m. IV ketv. parengtas Lietuvos / Baltijos investuojamumo indeksas ir sutarta dėl ETF / UCITS produkto struktūros su rinkos dalyviais. Iki 2030 m. IV ketv. paleistas Lietuvos arba Lietuvos dominuojamas Baltijos kapitalo rinkų ETF / fondas arba pasirašytas komercinis susitarimas dėl jo paleidimo. Iki 2034 m. fondo turto vertė - ne mažiau kaip 150-250 mln. Eur arba bent 50 proc. pasirinktino Graikijos ETF etalono lygio; Lietuvos listinguojamų įmonių skaičius ir laisvai prekiaujamų akcijų vertė reikšmingai padidėję; biržos apyvarta ir gyventojų kapitalo rinkų dalyvavimo rodikliai auga kasmet. Papildomas rodiklis: kasmet skelbiamas Kapitalo rinkų gilinimo švieslentės rinkinys - listinguojamų įmonių skaičius, free-float rinkos kapitalizacija, apyvarta, IPO / SPO skaičius, namų ūkių investicijų į fondus ir akcijas dalis, ETF / fondo AUM.	
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Siūlymas tiesiogiai nesiejamas su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia rekomendacijų logiką dėl investicijų, produktyvumo, konkurencingumo, viešųjų finansų tvarumo ir kapitalo prieinamumo. Intervencija taip pat dera su ES kapitalo rinkų sąjungos / santaupų ir investicijų sąjungos kryptimi, kuri siekia, kad gyventojų santaupos labiau finansuotų Europos įmonių augimą ir inovacijas.
LĖŠOS	Preliminariai 1,5-3,0 mln. Eur 2028-2034 m. laikotarpiui minimaliai viešajai daliai: galimybių studijai, teisinio ir mokestinio modelio parengimui, indekso / produkto struktūravimui, rinkos formavimo ir likvidumo priemonių pilotui, emitentų pasirengimo listinguotis pagalbai ir finansinio raštingumo komunikacijai. Viešosios lėšos neturėtų būti naudojamos pačiam ETF kapitalui tiesiogiai pirkti ar jo grąžai garantuoti. Didesnis scenarijus, įtraukiant ilgalaikes listingavimo paskatas ir platesnes	Siūlomas finansavimo šaltinis Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☒ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☐ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: privačių rinkos dalyvių, Nasdaq Vilnius, turto valdytojų, emitentų ir finansų sektoriaus bendras finansavimas; galimos ES techninės pagalbos / kapitalo rinkų sąjungos priemonės.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

	rinkos formavimo priemonės, galėtų siekti 5-10 mln. Eur.		
--	---	--	--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Darbo paskatų stiprinimas ir nemokamų viešųjų paslaugų bazės plėtra	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Siūloma kryptis keičia socialinės politikos logiką: nuo didėjančio pasiklivimo pinigėmis išmokomis pereinama prie taiklesnių išmokų, darbo paskatų ir realiai prieinamų viešųjų paslaugų. Tikslas nėra mechanškai mažinti paramą pažeidžiamiesiems gyventojams, o peržiūrėti pasyvių, menkai įgalinančių ar dubliuojančių išmokų augimą ir dalį išteklių nukreipti į paslaugas, kurios mažina skurdo priežastis: vaikų priežiūrą, ankstyvąjį ugdymą, pirminę sveikatos priežiūrą ir prevenciją, socialines paslaugas, susisiekimą, užimtumo ir perkvalifikavimo pagalbą. Lietuvai tai aktualu dėl trijų priežasčių. Pirma, socialinės apsaugos išlaidos yra didžiausia valstybės biudžeto funkcija: 2027 m. joms planuojama apie 7,5 mlrd. eurų, todėl net nedidelis lėšų panaudojimas turėtų didelį poveikį. Antra, viešųjų paslaugų prieinamumas tebėra netolygus: 2024 m. 5,6 proc. gyventojų nurodė nepatenkintą medicinos pagalbos poreikį dėl kainos, laukimo ar atstumo, o skurdo ar socialinės atskirties rizika Lietuvoje viršija ES vidurkį. Trečia, demografinis senėjimas didins spaudimą socialinei, sveikatos ir ilgalaikės priežiūros sistemoms, todėl vien išmokų indeksavimas be paslaugų plėtros taps fiskaliai nepakankamas. Kryptis atitinka Investors' Forum strategijos prioritetą „Public Sector Efficiency“: daugiau rezultato už tą patį viešųjų lėšų vienetą, kartu stiprinant darbo jėgos pasiūlą ir ilgalaikį investicinį patrauklumą.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. suformuotas nacionalinis bazinių nemokamų arba labai mažos kainos viešųjų paslaugų krepšelis mažas pajamas gaunantiems ir darbo rinkai artinantiems asmenims; 2. peržiūrėtos pasyvios ir dubliuojančios piniginės išmokos, o sutaupytos arba nebeplanuojamos išlaidos nukreiptos į paslaugas ir darbo paskatas, nemažinant būtino pajamų adekvatumo pažeidžiamiesiems asmenims; 3. sumažintos nedarbo, neaktyvumo ir skurdo spąstų rizikos, ypač šeimoms su vaikais, vienišiams tėvams, negalią turintiems asmenims, ilgalaikiams bedarbiams ir regionų gyventojams; 4. pagerintas sveikatos, vaikų priežiūros, socialinių paslaugų, susisiekimą ir užimtumo pagalbos prieinamumas savivaldybėse; 5. padidintas socialinės apsaugos sistemos fiskalinis tvarumas ir poveikis užimtumui.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Aktualios 2025 m. Europos semestro / CSR kryptys ir šalies ataskaitoje įvardyti iššūkiai: mažinti skurdą ir socialinę atskirtį; gerinti sveikatos priežiūros prieinamumą ir atsparumą; įtraukti neaktyvius ir pažeidžiamus gyventojus į darbo rinką; didinti viešųjų išlaidų ir mokesčių-politikos veiksmingumą.	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Sąsaja su „Lietuva 2050“: svertinės kryptys „Ateičiai pasirengęs, atsparus ir laisvas žmogus, gyvenantis bendruomenėje, kuriai rūpi“, „Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“ ir viešojo sektoriaus gebėjimo veikti ilgalaikiams rezultatams stiprinimas.	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☒ Susisiekimą ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija ☒ Sveikatos apsaugos ministerija

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?	
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
 b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
 c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
 b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
 c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

INTERVENCIJA		Darbo paskatų stiprinimas ir nemokamų viešųjų paslaugų bazės plėtra			
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybė su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**		Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Nacionalinis bazinių viešųjų paslaugų krepšelis ir pasyvių išmokų peržiūros mechanizmas. Intervencija apimtų: 1) išmokų ir paslaugų žemėlapi pagal tikslines grupes ir savivaldybes; 2) minimalaus paslaugų krepšelio standartą; 3) taisyklę, kad neefektyvių ar dubliuojančių piniginių išmokų peržiūros rezultatas pirmiausia finansuoja paslaugas ir darbo paskatas; 4) savivaldybių rezultatų sutartis; 5) poveikio vertinimą prieš nacionalinę plėtrą.					
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?					
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Siūloma pradėti formalų derinimą su Investors' Forum, Lietuvos savivaldybių asociacija, NVO koalicija, Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos pramonininkų konfederacija, profesinėmis sąjungomis, socialinių paslaugų ir sveikatos sektoriaus atstovais.			

PAGRINDIMAS			
Intervencija šalina vieną esminę problemos priežastį - socialinės apsaugos ir paslaugų fragmentaciją. Dalis gyventojų gauna pinigines išmokas, tačiau neturi realios prieigos prie paslaugų, kurios padėtų grįžti į darbą, išlaikyti darbą arba sumažinti skurdo priežastis. Regionuose ypatingai svarbūs susisiekiama, vaikų priežiūros, sveikatos, socialinės priežiūros ir užimtumo paslaugų skirtumai. Priemonė būtų įgyvendinama etapais: 2028-2029 m. - išmokų ir paslaugų auditas, metodika, pilotai keliuose regionuose; 2030-2031 m. - paslaugų krepšelio standartas ir rezultatų sutartys su savivaldybėmis; 2032-2034 m. - nacionalinė plėtra, finansavimą siejant su pasiektų rezultatų stebėsena. Svarbi apsauga: negalima mažinti išmokų, kurios užtikrina minimalias pajamas, kol nėra realiai veikiančios paslaugos alternatyvos arba papildomos darbo paskatos. Todėl intervencija turi būti ne taupymo, o socialinių išlaidų produktyvumo ir gyventojų įgalinimo reforma.			
RODIKLIS (REZULTATAS)	Siūlomi rodikliai iki 2034 m.: 1. patvirtintas nacionalinis bazinių paslaugų krepšelio standartas ir finansavimo metodika; 2. visose savivaldybėse veikia vieno langelio socialinės, užimtumo ir paslaugų nukreipimo modelis; 3. ne mažiau kaip 80 proc. tikslinės grupės gyventojų, kuriems paslauga paskirta, gauna ją per nustatytą terminą; 4. tikslinės grupės užimtumo / mokymosi dalyvavimo rodiklis padidėja ne mažiau kaip 10 proc. punktų, lyginant su pradine reikšme; 5. nepatenkintų sveikatos, socialinių ir vaikų priežiūros paslaugų poreikių rodikliai mažėja, o skurdo rizika nepadidėja.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija tiesiogiai atliepia Europos semestro iššūkius dėl skurdo ir socialinės atskirties mažinimo, sveikatos priežiūros prieinamumo, neaktyvių ir pažeidžiamų gyventojų įtraukimo į darbo rinką ir viešųjų išlaidų efektyvumo.	
LĖŠOS	Preliminariai: 2028-2029 m. metodikai, IT sprendimams, auditui ir pilotams - apie 20-30 mln. eurų. Nacionalinės plėtros fazėje - apie 150-300 mln. eurų per metus iki 2034 m., priklausomai nuo paslaugų krepšelio apimtys. Brandos fazėje dalis išlaidų turėtų būti dengiama iš pasyvių, dubliuojančių arba mažą poveikį turinčių išmokų augimo peržiūros, taip pat iš mažesnio ilgalaikio nedarbo ir geresnio sveikatos bei užimtumo rezultato. Reformos principas - ne mažinti būtinas pajamas, o perkelti dalį naujo finansavimo ir neefektyvių išlaidų į paslaugas.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☐ Kitas finansavimo šaltinis: <i>(įrašykite)</i>

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
 b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
 c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
 b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
 c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS

Nacionalinė migracijos ir integracijos strategija: migracijos valdysenos reforma

Pasirenkama tik vienas

- ☒ transformacinis pokytis ar proveržis*
- ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK
- ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė
- ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS

Lietuva per trumpą laiką tapo reikšminga migracijos šalimi. Migracija jau nebėra vien leidimų išdavimo klausimas: ji veikia darbo rinką, švietimo sistemą, būsto rinką, savivaldybių paslaugas, nacionalinį saugumą, visuomenės nuostatas ir investicinį klimatą.

Strategijoje „Lietuva 2050“ demografinis disbalansas įvardijamas kaip vienas iš svarbiausių ilgalaikių iššūkių, tam spręsti būtina **ilgalaikė ir tvari žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbuotojų ir jų šeimų narių migracijos-integracijos politika**. Tai turi būti ne pavienių leidimų ar kvotų administravimas, o tvari horizontali valstybės valdysenos, darbo rinkos, demografijos, švietimo, saugumo ir integracijos politika.

Šiuo metu migracijos valdymas išlieka per daug fragmentuotas ir paremtas trumpalaikiais administraciniais instrumentais - metinėmis kvotomis, pavieniais ribojimais ir kriziniais sprendimais. 2026 m. patvirtinta 24 706 užsieniečių įdarbinimo kvota, tačiau kvota savaime neatsako, ar toks skaičius dera su Lietuvos ekonomikos, demografijos, savivaldybių paslaugų, integracijos ir saugumo pajėgumais.

Investors' Forum siūlo šią kryptį formuluoti ne kaip migracijos liberalizavimo idėją ir ne kaip dar vieno formalaus dokumento parengimą, o kaip migracijos valdysenos reformą: nuo ad hoc reguliavimo **pereiti prie prognozuojamos, stabilios, skaidrios, saugios ir integruojančios migracijos sistemos**. Valstybė turi aiškiai žinoti, **kiek ir kokių darbuotojų reikia iki 2034 m.**, kokie **srautai yra optimalūs**, kokios **kilmės šalių rizikos** ir partnerystės galimybės turi būti vertinamos, **kaip planuoti studentų ir šeimos narių srautus** ir kaip paskirstyti **valstybės, darbdavių, savivaldybių ir pačių migrantų atsakomybę**.

Tai atitinka naujojo NPP logiką - koncentruotis į tikrus transformacinius pokyčius, veiklos logikos ir atsakomybių pertvarką, o ne į atskirų ministerijų priemonių ar finansavimo šaltinių sąrašą.

LAUKIAMAS REZULTATAS

Iki 2034 m.: sukurta ir įgyvendinama nacionalinė migracijos ir integracijos strategija, pagrįsta darbo jėgos poreikių prognoze, optimalių migracijos srautų modeliu, kilmės šalių rizikos vertinimu ir visų suinteresuotų šalių indėliu į tvarią integracijos grandinę. Tai susideda iš

1. ilgalaikių, pagrįstų ir atnaujinamų migracijos poreikio prognozių
2. aiškių migracijos šaltinių ir kelių pasirinkimo
3. save reguliuojančios leidimų išdavimo sistemos
4. studentų darbo jėgos naudojimo sistemos optimizavimo
5. darbdavio atsakomybės migracijos procese optimizavimas draudimine forma (įmoka į valstybinį fondą už kiekvieną imigrantą, kuri gali būti valstybės nusavinama pažeidus žmogaus teises ir pan.)
6. sukurta tvari ilgalaikė integracijos (atvykimas-gyvenimas-pasas) strategija atvykstantiems darbuotojams, šeimų nariams ir pabėgėliams, kurioje privalomus kriterijus turi darbdaviai, savivaldybės, tarpininkai ir patys imigrantai
7. sukurta pradinės integracijos infrastruktūra privataus verslo pagrindu suteikiant galimybes darbdaviams mokėti už atvykusio kalbos kursus, kuriuos teikia privačios įstaigos.
8. Kalibravimo atsižvelgiant į prognozuojamus šeimų, studentų srautus
9. Patobulinta migracijos rodiklių švieslentė, kuri leidžia stebėti srautų, pasilikimo, darbo rinkos, kalbos mokymo, vaikų švietimo, savivaldybių paslaugų ir piktnaudžiavimo rizikų rodiklius;
10. Lietuvoje įtvirtintas modelis, kuriame migracijos sistema griežtesnė neskaidriems tarpininkams, fiktyviems darbdaviams ir piktnaudžiavimo schemoms, bet paprastesnė ir stabilesnė atsakingiems darbdaviams bei gerai integruojamiems migrantams.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis)</i> ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☐ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Siūlymas atliepia Europos Komisijos šalies ataskaitose ir Tarybos rekomendacijų kontekste nurodomus Lietuvos darbo jėgos, įgūdžių pasiūlos, produktyvumo, administracinių	Aktualios „Lietuva 2050“ svertinės iniciatyvos: „Gyventojų skaičiaus mažėjimą stabdanti integrali demografijos politika“, „Viešojo valdymo pertvarka“, „Socialinio, ekonominio,	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

gebėjimų ir viešųjų paslaugų planavimo iššūkius.	energetinio ir kibernetinio saugumo ir atsparumo užtikrinimas“, „Socialiai atsakingos ir tvarios ekonomikos plėtra“. Siūlymas ypač susijęs su strateginėmis ambicijomis „Ateičiai pasirengęs, atsparus ir laisvas žmogus, gyvenantis bendruomenėje, kuriai rūpi“, „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“.	☐ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
--	--	--

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

Pasirenkama (žymi ministerijos)

- ☐ Taip
☒ Ne

Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

INTERVENCIJA →	Irašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija			
<i>Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas</i> ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	<i>Pasirenkama</i> ☐ Taip ☒ Ne

Nacionalinės migracijos ir integracijos valdysenos sistemos sukūrimas ir įgyvendinimas 2028-2034 m.

Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

Pasirenkama (žymi ministerijos)

- ☐ Taip
☐ Ne

Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

PAGRINDIMAS

Intervencija šalinant pagrindinius dabartinio migracijos modelio trūkumus: stabilumo, prognozavimo trūkumą, institucijų duomenų ir atsakomybių fragmentaciją, nevienodus savivaldybių integracijos pajėgumus, ribotą tarpininkų kontrolę ir nepakankamai aiškų darbdavių vaidmenį. Dabartinis modelis dažnai vertina migrantą kaip administracinį atvejį - leidimą, darbdavį, gyvenamąją vietą ir dokumentų pratęsimą. Tačiau reali integracija reiškia darbo sąlygas, būstą, kalbą, vaikų švietimą, šeimos narių įtraukimą, sveikatos paslaugas, bendruomeninį ryšį ir ilgalaikio statuso perspektyvą.

Siūloma ne išskaidyti migraciją į atskiras ministerijų priemones, o sukurti vieną koncentruotą NPP intervenciją, apjungiančią kelių institucijų darbus. Ji apimtų aštuonis įgyvendinimo blokus: 1) nacionalinę darbo jėgos poreikio prognozę iki 2034 m.; 2) migracijos srautų planą pagal kategorijas; 3) kilmės šalių rizikos ir partnerystės metodiką; 4) darbdavio atsakomybės ir patikimo darbdavio modelį; 5) licencijuotų tarpininkų sistemą; 6) savivaldybių integracijos paslaugų standartą, privataus verslo teikiamą lietuvių kalbos mokymo krepšelį ir adaptacijos paketą; 7) studentų ir šeimos narių integracijos bei pasilikimo Lietuvoje kanalą; 8) viešą migracijos ir integracijos rodiklių švieslentę.

Apsaugos principas: sistema turi būti griežtesnė neskaidriems tarpininkams, fiktyviems darbdaviams ir piktnaudžiavimo schemoms, bet paprastesnė, greitesnė ir stabilesnė atsakingiems darbdaviams bei gerai integruojamiems migrantams. Toks modelis padėtų apsaugoti darbo rinką nuo atlyginimų dempingo ir išnaudojimo, sumažintų nesąžiningą konkurenciją, sustiprintų visuomenės pasitikėjimą ir padidintų investuotojams svarbų taisyklių stabilumą.

Kadangi priemonė yra kokybiškai nauja, pirmame NPP rengimo etape tikslinga atlikti alternatyvų, sąnaudų ir naudos bei finansavimo modelio analizę; galutinė apimtis ir lėšų poreikis turėtų būti patikslinti pagal šios analizės rezultatus.

RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. I ketv. atlikta intervencijos alternatyvų, sąnaudų ir naudos bei finansavimo modelio analizė. 2027 m. II-III ketv. konsultacijos ir strateginės sesijos su socialiniais partneriais. Iki 2028 m. sausio 1 d. Vyriausybėje patvirtinta nacionalinė migracijos ir integracijos strategija, jos įgyvendinimo planas ir atsakomybių modelis. Iki 2028 m. liepos 1 d. pradeda veikti darbo jėgos poreikio prognozavimo modelis, kilmės šalių rizikos metodika, patikimo darbdavio režimas, licencijuotų tarpininkų sistema, savivaldybių integracijos paslaugų standartas, lietuvių kalbos mokymo krepšelis ir vieša rodiklių švieslentė. Iki 2030 m. pabaigos strategijos priemonės taikomos nacionaliniu mastu, o švieslentėje viešai stebima ne mažiau kaip 10 migracijos ir integracijos rezultatų rodiklių.
Sąsaja su Europos Tarybos	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip

Siūlymas tiesiogiai nesiejamas su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia Europos Komisijos šalies ataskaitose ir Tarybos rekomendacijų kontekste nurodomus Lietuvos darbo

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

rekomendacijomis šaliai (CSR)	☐ Ne	jėgos, įgūdžių pasiūlos, produktyvumo, administracinių gebėjimų ir viešųjų paslaugų planavimo iššūkius. Valdoma migracija ir integracija didintų darbo rinkos pasiūlos prognozuojamumą, mažintų piktnaudžiavimo ir nelegalios migracijos rizikas, stiprintų valstybės administracinį pajėgumą ir investicinio klimato stabilumą.		
LĖŠOS	120 tūkst. Eur administracinei strategijos rengimo daliai 2027-2029 m. laikotarpiu. Likusius strategijos elementus galima įgyvendinti su turimais resursais, jeigu integracijai bus pasitelktas privatus kapitalas (pvz., pasirinktas privačių kalbos kursų tiekėjų modelis, už kurį moka darbdavys ir/ar imigrantas). Galutinė suma tikslinama atlikus alternatyvų, sąnaudų ir naudos bei finansavimo modelio analizę.	Siūlomas finansavimo šaltinis	<i>Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis)</i> ☐ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☐ Kitas finansavimo šaltinis: <i>(įrašykite)</i>	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
MMA kėlimo keitimas NPD kėlimu: mažų darbo pajamų apmokestinimo reforma	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Lietuvoje mažų darbo pajamų politika per dažnai remiasi MMA didinimu. Tai politiškai matoma priemonė, tačiau ji kelia darbdaviui darbo sąnaudas ir didžiausią spaudimą sukuria mažo našumo sektoriams, regionams, paslaugoms, prekybai, apgyvendinimui, maitinimui ir smulkesniam verslui. Todėl MMA neturėtų būti vienintelis ar pagrindinis instrumentas dirbančiųjų skurdiui ir pajamų nelygybei mažinti. Siūloma keisti politikos logiką: mažas darbo pajamas pirmiausia didinti per mokesčių ir išmokų sistemą, t. y. per didesnę NPD. Tokia priemonė didina darbuotojo pajamas „į rankas“, bet tiesiogiai nedidina darbo vietos kainos darbdaviui. Ji taip pat gali mažinti mokesčių pleišta, stiprinti paskatas dirbti legaliai ir padėti mažinti vokelių riziką. Pagal 2026 m. NPD taisyklės maksimalus mėnesio NPD yra 747 Eur, kai darbo pajamos neviršija 1 153 Eur MMA; virš MMA NPD mažėja pagal formulę. Pilnas maksimalaus NPD pakėlimas iki MMA MMA gaunančiam darbuotojui reikštų apie 81 Eur didesnes mėnesio pajamas „į rankas“, tačiau statinis fiskalinis poveikis galėtų siekti apie 1,1-1,2 mlrd. Eur GPM pajamų per metus. Todėl kryptis turėtų būti įgyvendinama etapais, remiantis poveikio modeliavimu, fiskaliniu kompensavimu ir aiškia taisykle, kada MMA augimą pakeičia ar papildoma NPD augimas. Tai tiesiogiai atitinka naujojo NPP logiką - ne vien finansuoti atskiras priemones, o pasirinkti aiškų proveržio pokytį: nuo darbo kaštus didinančios, mažiau taiklios mažų pajamų politikos pereiti prie tikslesnės, darbo paskatas ir konkurencingumą saugančios mokesčių-benefitų sistemos.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: sukurta ir įgyvendinama mažų darbo pajamų apmokestinimo sistema, kurioje MMA didinimas nėra vienintelė mažų pajamų didinimo priemonė, o NPD tampa pagrindiniu instrumentu didinti mažas darbo pajamas „į rankas“, nekeliant darbdavio darbo vietos kainos. Laukiami rezultatai: 1. įteisinta aiški taisyklė, kaip derinamas MMA, NPD augimas; 2. sumažintas mažas pajamas gaunančių dirbančiųjų mokesčių pleištas; 3. padidintos 0,8-1,5 MMA darbo pajamas gaunančių asmenų pajamos „į rankas“; 4. mažinama vokelių ir neformalaus atlygio paskata, nes legalus darbo užmokestis tampa patrauklesnis darbuotojui; 5. MMA pokyčiai siejami su produktyvumu, regioniniais ir sektoriais poveikiais, o ne vien su politiniu tikslu; 6. sistema įgyvendinama taip, kad būtų išlaikytas fiskalinis tvarumas ir savivaldybių GPM pajamų stabilumas.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☐ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas atliepia Europos Komisijos ir Tarybos rekomendacijų kontekste Lietuvai keliamus iššūkius: darbo rinkos neatitiktis, vokelių ir šešėlinės ekonomikos problemą, mokesčio arbitražo tarp skirtingų pajamų formų riziką, poreikį gerinti mokesčių laikymąsi ir plačiau remtis mažiau augimui žalingais pajamų šaltiniais. Kryptis taip pat dera su fiskalinio tvarumo logika: mažų darbo pajamų apmokestinimo mažinimas turi būti finansuojamas ne papildomai didinant darbo kaštus, o plečiant mokesčių bazę, mažinant išimtis, gerinant administravimą ir vertinant savivaldybių GPM kompensavimo mechanizmą.	Aktualios „Lietuva 2050“ strateginės ambicijos ir svertinės iniciatyvos: „Ateičiai pasirengę, atsparus ir laisvas žmogus, gyvenantis bendruomenėje, kuriai rūpi“, „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“, „Socialiai atsakingos ir tvarios ekonomikos plėtra“, „Socialinio, ekonominio, energetinio ir kibernetinio saugumo ir atsparumo užtikrinimas“. Kryptis prisideda prie socialinio teisingumo, darbo paskatų, konkurencingumo ir pasitikėjimo tarp valstybės, darbuotojų ir verslo stiprinimo.	

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

INTERVENCIJA		Irašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija		
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Mažų darbo pajamų apmokestinimo pertvarka: NPD formulės pakeitimas, poveikio modeliavimas, pilotinis įvedimas ir etapinė plėtra iki 2034 m.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai		

PAGRINDIMAS			
Intervencija šalinant pagrindinę problemos priežastį: mažų pajamų didinimas Lietuvoje per daug remiasi darbdaviui privalomu bruto atlyginimo kėlimu, o ne taiklia mokesčių ir išmokų sistema. Tai riboja konkurencingumą, gali didinti spaudimą mažo našumo darbo vietoms ir nepakankamai tiksliai pasiekia dirbančiųjų skurdo rizikoje esančius namų ūkius. Intervencija apimtų: 1) alternatyvų modeliavimą, stipriai remiantis NPD didinimu vietoje MMA didinimo; 2) poveikio analizę pagal pajamų decilius, šeimos sudėtį, sektorius, regionus, savivaldybių GPM pajamas, užimtumą, infliaciją ir šešėlį; 3) fiskalinio kompensavimo šaltinių paketą; 4) VMI ir Sodros administravimo sprendinius; 5) etapinio įvedimo teisės aktus. Rekomenduojama nepradėti nuo pilno NPD prilyginimo MMA be finansavimo šaltinių. Pirmas etapas galėtų būti ribotas ir taiklus: 0,8-1,5 MMA pajamų grupei, su laipsnišku mažėjimu iki maždaug 2 MMA, kad nebūtų staigių ribinių tarifų šuolių.			
RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. I ketv. atliktas alternatyvų, fiskalinio poveikio ir paskatų dirbti modeliavimas. Iki 2027 m. IV ketv. parengtas teisės aktų paketas dėl NPD. Iki 2028 m. įvestas pirmasis etapas arba pilotas mažas darbo pajamas gaunantiems dirbantiesiems. Iki 2034 m. siektina: sumažintas mažų darbo pajamų mokestinis pleištas; padidėjusios tikslinės grupės pajamos „į rankas“; išlaikytas užimtumas mažo našumo sektoriuose ir regionuose; sumažėjusi vokelių rizika; fiskalinis poveikis kompensuojamas sutartais pajamų šaltiniais. Tikslios reikšmės nustatomos po modeliavimų.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija tiesiogiai susijusi su šalies ataskaitose nurodytais iššūkiais: darbo jėgos trūkumu ir neatitiktikomis, šešėline ekonomika ir vokeliais, mokesčių bazės plėtimu, mokesčių administravimo gerinimu ir poreikiu vengti augimui žalingo darbo apmokestinimo didinimo. Ji taip pat padėtų derinti socialinės politikos tikslą mažinti dirbančiųjų skurdą su konkurencingumo ir investicinio klimato tikslu nedidinti darbo vietos kainos mechaniniu MMA kėlimu.	
LĖŠOS	300 tūkst. Eur vienkartiniai parengimo daliai 2027-2029 m. laikotarpiu (alternatyvų modeliavimas, duomenų analizė, administravimo sprendinių parengimas, teisės aktų paketas). Papildomas metinis fiskalinis poveikis priklausys nuo pasirinkto masto: ribotas pirmasis etapas galėtų siekti apie 150 000-300 000 tūkst. Eur per metus; pilnas maksimalaus NPD prilyginimas MMA, pagal statinį įvertį, kainuotų apie 1 100 000-1 200 000 tūkst. Eur per metus GPM pajamų. Galutinė suma turi būti tikslinama Finansų ministerijos, VMI ir Valstybės duomenų agentūros mikrosimuliaciniu modeliu.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☐ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: GPM / savivaldybių kompensavimo mechanizmo peržiūra, mokesčių bazės plėtimas mažiau augimui žalingais mokesčiais, mokestinių išimčių racionalizavimas, administravimo ir šešėlio mažinimo pajamos.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS		
6 metų trukmės pradinio ugdymo įvedimas ir mokyklų konsolidavimas		Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**
PAGRINDIMAS		
Siūloma kryptis keičia bendrojo ugdymo sistemos veikimo logiką: nuo ankstyvo mokinių perėjimo į dalykinį pagrindinį ugdymą ir fragmentuoto regioninių mokyklų tinklo prie ilgesnio, nuoseklesnio pradinio ugdymo ciklo, stipresnių regioninių mokyklų ir kokybiško mokinių bei mokytojų pavėžėjimo. Krypties esmė - ne vien mokyklų uždarymas, o švietimo kokybės ir prieinamumo reforma: 1-6 klasėse daugiau dėmesio skiriama baziniams gebėjimams, vaiko pažangai, emocinei gerovei ir sklandžiam perėjimui į dalykinį mokymąsi, o vyresnėse klasėse koncentruojami dalykų mokytojai, pagalbos specialistai, laboratorijos, neformalusis ugdymas ir skaitmeninės priemonės. Lietuvai tai aktualu dėl demografijos, mokytojų trūkumo ir nevienodos ugdymo kokybės regionuose. 2024-09-01 šalyje veikė 891 bendrojo ugdymo mokykla, kuriose mokėsi 356 tūkst. mokinių; savivaldybių mokyklose - 320,9 tūkst. mokinių. OECD TALIS 2024 rodo, kad Lietuvos mokytojų vidutinis amžius siekia 51 m., 61 proc. mokytojų yra 50 m. ir vyresni, o jaunesnių nei 30 m. - tik 4 proc. Todėl dalykininkų, pagalbos specialistų ir kokybiškos ugdymo pasiūlos užtikrinimas daugelyje mažų mokyklų tampa vis sunkesnis. Šešerių metų pradinis ugdymas galėtų švelninti dalykininkų trūkumo spaudimą 5-6 klasėse, mažinti per ankstyvą vaikų perėjimą į kitą ugdymo pakopą ir sudaryti sąlygas daliai jaunesnių mokinių ilgiau mokytis arčiau namų. Tarptautinė praktika rodo, kad 6 metų pradinis ugdymas yra vyraujantis modelis daugelyje šalių, įskaitant Latviją, Lenkiją ir Estiją; pagal pateiktą pilotinio modelio medžiagą 6 metų pradinio ugdymo trukmė taikoma 129 iš 208 šalių. Konsolidavimo tyrimai rodo mišrius rezultatus: Nyderlandų ir Suomijos patirtys rodo galimą neutralų arba nedidelį teigiamą poveikį pasiekimams, Danijoje fiksuoti trumpalaikiai trikdžiai, o JAV tyrimai neranda aiškių automatinio kaštų efektyvumo įrodymų. Todėl reforma turi būti diegiama etapais: pirmiausia 6 metų pradinio ugdymo pilotai, poveikio vertinimas ir ugdymo turinio/mokytojų rengimo pritaikymas, tada duomenimis grįsta tinklo konsolidacija. Būtinos sąlygos - iki 60 min. mokinio kelionės riba, saugus ir patikimas pavėžėjimas, priimančių mokyklų sustiprinimas, socialinė pagalba ir principas, kad sutaupytos tinklo lėšos lieka švietimo kokybei.		
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: - atliktas 6 metų pradinio ugdymo programos poveikio vertinimas ir įgyvendinti pilotai skirtingų tipų savivaldybėse; - patvirtintas nacionalinis perėjimo prie 6 metų pradinio ugdymo modelis, apimantis ugdymo turinio, mokytojų kvalifikacijos, vertinimo ir mokyklų tinklo reikalavimus; 1-6 klasėse sustiprintas bazinių gebėjimų, matematikos, skaitymo, gamtamokslinio, skaitmeninio ir socialinio-emocinio ugdymo nuoseklumas; - patvirtintas mokyklų tinklo kokybės ir pavėžėjimo standartas, nustatantis minimalų ugdymo pasiūlos, mokytojų, pagalbos specialistų, laboratorijų, neformaliojo ugdymo ir pavėžėjimo lygį; - savivaldybėse, kuriose mokinių skaičius mažėja, atliktas duomenimis grįstas tinklo pertvarkymas, prioritetą teikiant stiprioms regioninėms mokykloms 7-12 klasėms ir saugant jaunesnių mokinių prieigą; - visiems konsolidavimo paveiktiems mokiniams užtikrinamas saugus, prognozuojamas ir iki 60 min. trunkantis pavėžėjimas; - sutaupytos tinklo išlaikymo lėšos reinvestuojamos į mokytojų pritraukimą, mokymosi pagalbą, laboratorijas, skaitmeninę įrangą ir neformalųjį ugdymą; - mažėja pasiekimų, ugdymo pasiūlos ir pagalbos prieinamumo atotrūkiai tarp regioninių mokyklų.	
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☒ Susisiekimo ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija
Kryptis siejama su Europos semestro / CSR švietimo ir įgūdžių kryptimis: bendrojo ugdymo kokybės ir teisingumo didinimu, mokytojų trūkumo mažinimu, įgūdžių neatitikimų mažinimu ir viešųjų išlaidų efektyvumo gerinimu. Tiesioginė sąsaja - efektyvesnis švietimo išteklių panaudojimas ir geresnė kokybiško ugdymo prieiga regionuose.	Taip. Sąsaja su „Lietuva 2050“: strateginė ambicija „Ateičiai pasirengęs, atsparus ir laisvas žmogus“; ambicija „Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“; svertinės kryptys dėl gero švietimo, socialinio mobilumo, regionų gyvybingumo, viešojo sektoriaus veiksmingumo ir ilgalaikio demografinio atsparumo.	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos)				
☐ Taip ☐ Ne				
INTERVENCIJA		Bendrojo ugdymo mokyklų tinklo konsolidavimas ir kokybės stiprinimas regionuose		
Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybė su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**		Kokybiškai nauja priemonė (veikla) ☐ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla) ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Regioninių stiprių mokyklų, pavėžėjimo ir pradinio ugdymo modelio programa 2028-2034. Nacionalinė programa apimtų: 1) savivaldybių mokyklų tinklo auditą pagal mokinių skaičių, pasiekimus, mokytojų pasiūlą, pastatų būklę, atstumus ir socialinį poveikį; 2) regioninių stiprių mokyklų formavimą, užtikrinant pilną dalykų pasiūlą, pagalbos specialistus, laboratorijas ir neformalųjį ugdymą; 3) mokinių ir prireikus mokytojų pavėžėjimo standartą, maršrutų optimizavimą ir saugos reikalavimus; 4) priimančių mokyklų infrastruktūros ir pagalbos stiprinimą; 5) pereinamojo laikotarpio priemonės; 6) šešių metų pradinio ugdymo reformos galimybių studiją, poveikio vertinimą ir pilotus.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos)				
☐ Taip ☐ Ne				
PAGRINDIMAS				
Intervencija šalina dvi tarpusavyje susijusias problemos priežastis: per ankstyvą mokinių perėjimą į dalykinį ugdymą ir kokybės bei išteklių išskaidymą per smulkiamė mokyklų tinklą. 6 metų pradinis ugdymas leistų ilgiau išlaikyti vaikui artimesnę ugdymo aplinką, stiprinti bazinius gebėjimus ir socialinę-emocinę raidą, mažinti dalykų mokytojų poreikį 5-6 klasėse ir geriau pasirengti vėlesniam dalykiniam ugdymui. Mokyklų konsolidavimas turi būti taikomas ne kaip vien taupymo priemonė, o kaip būdas sukonsoliduoti dalykų mokytojus, specialistus, laboratorijas, neformalųjį ugdymą ir mokymosi pagalbą stipresnėse regioninėse mokyklose. Intervencijos logika grindžiama pilotavimo ir atsargumo principu. Pirmą turi būti išbandytas 6 metų pradinio ugdymo modelis, įvertinta 4-6 klasių turinio, mokytojų kvalifikacijos, krūvių ir mokinių gerovės dinamika, o tik tada sprendžiama dėl platesnio diegimo. Konsolidavimo dalis turi turėti aiškius apsauginius kriterijus: iki 60 min. kelionės ribą, individualius sprendimus pradinį klasių ir specialiųjų poreikių mokiniams, etapavimą, poveikio stebėseną ir lėšų grąžinimą į ugdymo kokybę. Moksliniai tyrimai rodo mišrius konsolidavimo rezultatus (dažniausiai neutralų poveikį mokinių rezultatams), todėl automatinis taupymo argumentas nėra pakankamas; reforma turi būti vertinama pagal vaikų pasiekimus, lankomumą, gerovę, mokytojų prieinamumą ir regionų kokybės atotrūkių mažėjimą.				
RODIKLIS (REZULTATAS)	Siūlomi rodikliai iki 2034 m.: 1. atlikta 6 metų pradinio ugdymo reformos galimybių studija, teisinis modelis ir poveikio vertinimo metodika; 2. 2028-2030 m. įgyvendinti 6 metų pradinio ugdymo pilotai skirtingo tipo savivaldybėse, o jų rezultatai viešai įvertinti; 3. parengta ir akredituota mokytojų kvalifikacijos stiprinimo programa 5-6 kl. pradinio ugdymo modeliui; 4. patvirtintas nacionalinis mokyklų tinklo kokybės ir pavėžėjimo standartas; 5. 100 proc. konsolidavimo paveiktų mokinių turi organizuotą pavėžėjimą, kurio planinis laikas neviršija 60 min. nuo namų iki mokyklos; 6. ne mažiau kaip 80 proc. konsolidavimo paveiktų mokinių mokosi mokyklose, kurios atitinka sutartą dalykų pasiūlą, pagalbos specialistų ir infrastruktūros standartą; 7. sumažėja mokyklų, kurios dėl mažo mokinių skaičiaus neužtikrina pilnos ugdymo pasiūlos, dalis; 8. pilotuose ir konsolidavimo paveiktose savivaldybėse nepablogėja lankomumas ir gerėja bazinių pasiekimų rodikliai.			
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija atliepia CSR kryptis dėl švietimo kokybės ir teisingumo, mokytojų trūkumo, įgūdžių pasiūlos ir viešųjų finansų efektyvumo. Netiesiogiai prisidedama prie regionų prieinamumo ir darbo rinkai reikalingų gebėjimų stiprinimo.		

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

LĖŠOS	Preliminariai: minimalus modelis - apie 120-180 mln. eurų 2028-2034 m. pažangos lėšų. Lėšos: tinklo auditas, pavėžėjimo sistema, transporto atnaujinimas, priimančių mokyklų pritaikymas, mokymosi pagalba ir pereinamasis laikotarpis. Tęstinės transporto išlaidos iš dalies dengiamos iš tinklo sutaupymų. Sutaupymai lieka švietimo kokybei.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Finansavimo šaltiniai (galima žymėti kelis) ☐ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas: savivaldybių biudžetai ir tinklo sutaupymai.
--------------	--	--------------------------------------	--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Nacionalinio širdies ir kraujagyslių ligų valdymo veiksmų 2026-2036 metų planas: nuo fragmentuoto ligų valdymo prie horizontalios širdies ir kraujagyslių sveikatos darbotvarkės	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-deribinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Širdies ir kraujagyslių ligos (ŠKL) yra viena didžiausių Lietuvos visuomenės sveikatos, demografijos ir darbo rinkos problemų. EBPO / Europos observatorijos 2025 m. Lietuvos sveikatos profilyje nurodoma, kad 2023 m. ŠKL sudarė 53 proc. visų mirčių Lietuvoje, gerokai viršydamos ES vidurkį; ŠKL taip pat sudarė 18 proc. visų hospitalizacijų 2022 m. - didžiausią dalį ES. Tai reiškia ne tik sveikatos sistemos apkrovą, bet ir prarastą darbingumą, ankstyvą pasitraukimą iš darbo rinkos, didesnes socialines išlaidas ir regionų gyvybingumo mažėjimą. IF ir partnerių 2026 m. kreipimuose pabrėžta, kad šis klausimas negali likti tik Sveikatos apsaugos ministerijos sektoriaus ribose: iki didelės dalies ŠKL naštos priežastį veda mityba, fizinis aktyvumas, alkoholio ir tabako vartojimas, darbo aplinka, miestų planavimas, švietimas, socialinė nelygybė ir ankstyvosios profilaktikos prieinamumas. SAM parengtas Nacionalinio ŠKL valdymo veiksmų 2026-2036 m. plano projektas Nr. 26-3247 yra svarbus pagrindas, tačiau NPP lygmeniu siūloma jį sustiprinti kaip horizontalią valstybės pažangos kryptį su aiškiais rodikliais, finansavimu ir Vyriausybės lygmens koordinavimu. Proveržio esmė - pereiti nuo pavienių gydymo ir paslaugų gerinimo priemonių prie viso gyvenimo ciklo prevencijos, ankstyvos diagnostikos, efektyvaus gydymo, reabilitacijos, paciento kelio ir duomenimis grįsto valdymo sistemos. Tai dera su ES Safe Hearts Plan logika, kurioje akcentuojami nacionaliniai širdies sveikatos planai, prevencija, ankstyvas nustatymas, gydymas, reabilitacija, skaitmeniniai įrankiai ir sveikatos netolygumų mažinimas.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2036 m. Lietuvoje įgyvendinta horizontali ŠKL sveikatos valdymo sistema, kuri mažina priešlaikinį mirtingumą, hospitalizacijas ir netolygumus tarp regionų bei pajamų grupių. Laukiamas rezultatas: 1. patvirtintas ir NPP įgyvendinimo sistemoje įtvirtintas Nacionalinis ŠKL valdymo veiksmų 2026-2036 m. planas / darbotvarkė; 2. sumažintas mirtingumas nuo ŠKL ir priešlaikinis mirtingumas darbingo amžiaus grupėse, ypač vyrų ir regionų populiacijose; 3. padidintas gyventojų dalyvavimas prevencinėse programose, rizikos vertinime ir ankstyvojoje diagnostikoje; 4. sumažinta ŠKL hospitalizacijų, pakartotinių įvykių ir išvengiamų komplikacijų dalis; 5. sukurta vieninga ŠKL rodiklių švieslentė ir paciento kelio stebėseną nuo pirminės profilaktikos iki reabilitacijos; 6. sveikos gyvensenos, fizinio aktyvumo, mitybos, darbo vietų sveikatos ir mokyklų prevencijos priemonės įtrauktos į ne vien sveikatos, bet ir švietimo, socialinės apsaugos, sporto, savivaldos, transporto ir ekonomikos politiką.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☒ Susisiekimo ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Sąsaja yra netiesioginė, bet reikšminga: siūlymas atliepia Europos Komisijos šalies ataskaitose ir sveikatos profiliuose nurodomus Lietuvos sveikatos sistemos efektyvumo, prevencijos, lėtinių ligų, sveikatos netolygumų, darbo jėgos ir demografinio atsparumo iššūkius. Nors tai nėra siaura fiskalinė ar struktūrinė CSR priemonė, ŠKL naštos mažinimas tiesiogiai prisideda prie darbo rinkos dalyvavimo, produktyvumo, viešųjų finansų tvarumo ir regionų gyvybingumo.	Aktualios „Lietuva 2050“ kryptys: „Ateičiai pasirengę, atsparus ir laisvas žmogus, gyvenantis bendruomenėje, kuriai rūpi“, „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“, „Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“. Kryptis taip pat siejama su LT2050 poveikio rodikliais dėl sveiko gyvenimo trukmės, gerovės, socialinių netolygumų ir ilgalaikio valstybės atsparumo.	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

--	--	--

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

INTERVENCIJA	Irašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija			
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne

Nacionalinio ŠKL valdymo veiksmų 2026-2036 m. plano įgyvendinimo ir horizontalios koordinacijos programa

Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

PAGRINDIMAS

Intervencija šalintų pagrindines priežastis, dėl kurių ŠKL našta Lietuvoje išlieka neproporcingai didelė: per silpną pirminę ir populiacinę prevenciją, nepakankamą rizikos veiksnių valdymą, fragmentuotą paciento kelią, netolygų paslaugų prieinamumą regionuose, ribotą duomenų panaudojimą ir nepakankamą institucijų atsakomybę už sveikatos veiksmus už sveikatos sistemos ribų. Programa turėtų apimti: 1) Vyriausybės lygmens koordinavimo modelį ir metinę atskaitomybę; 2) ŠKL rodiklių švieslentę ir regionines tikslines reikšmes; 3) prevencinių patikrų, šeimos gydytojo komandos, slaugos ir kardiometabolinės rizikos valdymo stiprinimą; 4) ankstyvos diagnostikos ir greito paciento kelio standartus; 5) gydymo, reabilitacijos ir antrinės prevencijos kokybės rodiklius; 6) sveikos mitybos, fizinio aktyvumo, tabako ir alkoholio kontrolės, mokyklų bei darbo vietų sveikatos priemones; 7) skaitmeninius sprendimus ir pacientų įgalinimą.

Viešosios lėšos pirmiausia turėtų būti skiriamos koordinavimui, duomenų infrastruktūrai, prevencijos ir ankstyvosios diagnostikos pajėgumams, specialistų kompetencijoms, komunikacijai ir pilotams regionuose. Didesnio masto gydymo paslaugų, vaistų ar infrastruktūros plėtra turėtų būti planuojama per įprastus PSDF, valstybės biudžeto ir ES investicijų mechanizmus.

RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. IV ketv. patvirtinta Vyriausybės lygmens Nacionalinė ŠKL sveikatos darbotvarkė / veiksmų planas ir įsteigtas tarpžinybinis koordinavimo mechanizmas. Iki 2028 m. IV ketv. pradeda veikti vieša ŠKL rodiklių švieslentė pagal savivaldybes / regionus: mirtingumas, priešlaikinis mirtingumas, prevencinių patikrų aprėptis, hospitalizacijos, pakartotiniai įvykiai, reabilitacija, rizikos veiksniai. Iki 2030 m. padidinta ŠKL prevencinių patikrų ir rizikos valdymo aprėptis, įgyvendinti regioniniai pilotai aukštos rizikos savivaldybėse, įdiegti paciento kelio standartai. Iki 2036 m. sumažintas ŠKL mirtingumas ir priešlaikinis mirtingumas; sumažinti regioniniai ir socialiniai netolygumai; ŠKL hospitalizacijų dalis artėja prie ES vidurkio; kasmet skelbiama pažangos ataskaita. Tikslinės reikšmės turi būti patikslintos pagal SAM plano bazinius rodiklius.	
Sąsaja su Europos Tarybos	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija tiesiogiai nesiejama su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia Europos Komisijos šalies analizėse keliamus prevencijos, sveikatos netolygumų, lėtinių ligų naštos, darbo jėgos ir ilgalaikio viešųjų finansų tvarumo iššūkius. Ji taip pat dera su ES Safe Hearts

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

rekomendacijomis šaliai (CSR)	Plan, kuris ragina valstybes nares rengti ir įgyvendinti nacionalinius širdies sveikatos planus.		
LĖŠOS	Preliminariai 8,0-15,0 mln. Eur 2028-2034 m. minimaliai viešajai programos daliai: koordinavimo sekretariatui, rodiklių švieslentei ir duomenų integracijai, regioniniams prevencijos pilotams, šeimos gydytojų komandų ir specialistų mokymams, paciento kelio standartams, sveikatos komunikacijai ir vertinimui. Didesnis scenarijus, jei būtų finansuojama platesnė prevencinių paslaugų, ankstyvos diagnostikos, reabilitacijos ir skaitmeninių sprendimų plėtra, galėtų siekti 30-60 mln. Eur. Vaistų kompensavimo, gydymo paslaugų ir infrastruktūros poreikiai turėtų būti skaičiuojami atskirai per PSDF ir SAM investicijų planavimą.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☒ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☒ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: PSDF lėšos, savivaldybių visuomenės sveikatos programos, ES4Health / Horizon Europe / Digital Europe projektai, darbdavių ir socialinių partnerių bendraf finansavimas prevencijos ir darbo vietų sveikatos priemonėms.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS		
Pasaulinio lygio universiteto sukūrimas / pritraukimas Lietuvoje		Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**
PAGRINDIMAS		
Siūloma kryptis keičia Lietuvos aukštojo mokslo, MTEP ir inovacijų sistemos veikimo logiką: nuo fragmentuotų projektų, atskirų universitetų iniciatyvų ir nepakankamai komercializuojamo mokslo potencialo pereinama prie tarptautinio lygio akademinio ir taikomųjų tyrimų centro / universiteto mazgo, kuris Lietuvoje nuolat kurtų pasaulinio lygio talentus, tyrimų grupes, technologijas, patentus, spin-off įmones ir aukštos pridėtinės vertės investicijas. Lietuvai tai aktualu dėl lėtos mokslinės-technologinės pažangos ir nepakankamos inovacijų gražos. Esamuose dokumentuose pažymima, kad Lietuvos inovacijų ekosistemos efektyvumas siekia tik apie 81 proc. ES vidurkio, MTEP išlaidos sudaro apie 1,05 proc. BVP, įmonių lėšos - tik apie 29 proc. visų MTEP išlaidų, o Lietuva išlieka žemai pagal tarptautinius patentus ir aukštųjų technologijų eksportą. Europos Horizonte sistemoje Lietuva dažnai dalyvauja kaip partnerė, bet retai kaip koordinatorė, o į šalį grįžtanti finansavimo dalis nepakankama. Todėl siūloma ne mechaniškai steigti dar vieną instituciją, o pritraukti arba kartu su pasaulinio lygio partneriu sukurti specializuotą taikomųjų mokslų, technologijų ir verslo-mokslo centrą: MIT-Lietuva ar lygiavertės partnerystės pagrindu veikiančią programą su bendromis MA ir PhD studijomis, jungtinėmis tyrimų grupėmis, gyvosiomis laboratorijomis, technologijų perdavimo platforma ir verslo įtraukimu. Tarptautiniai atvejai rodo didelį potencialą, bet ir riziką: KAUST Saudo Arabijoje ir NYU Abu Dhabi rodo, kad pasaulinio lygio akademinį centrą įmanoma sukurti, tačiau Yale-NUS ir UCL Qatar atvejai rodo, kad būtinas ilgalaikis politinis susitarimas, akademinė autonomija, aiški valdymo architektūra ir realistiškas finansavimas.		
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. Lietuvoje veikia ilgalaikė sutartimi įtvirtinta pasaulinio lygio universiteto / technologijų instituto partnerystė arba specializuotas jo akademinis mazgas; 2. sukurtos bent 3 tarptautinės tarpdisciplininės MA / PhD arba profesinės magistrantūros kryptys giliųjų technologijų, DI, energetikos, gyvybės mokslų, pažangios gamybos ir autonominių sistemų srityse; 3. įsteigta 20-30 jungtinių tyrimų grupių / CHAIR pozicijų su tarptautiniais pagrindiniais tyrėjais, doktorantais, podoktorantais ir Lietuvos partneriais; 4. įgyvendinta ne mažiau kaip 50 seed grant ir taikomųjų tyrimų projektų, įtraukiant verslą ir viešojo sektoriaus užsakovus; 5. sukurtos bent 3-5 gyvosios laboratorijos / testbeds, prieinamos mokslui ir verslui; 6. padidėja Lietuvos koordinuojamų Europos Horizonte projektų, tarptautinių patentų, licencijų, spin-off įmonių ir aukštųjų technologijų eksporto srautas; 7. Lietuva tampa regioniniu švietimo, mokslo ir inovacijų traukos centru, pritraukiančiu aukšto lygio studentus, tyrėjus ir technologijų įmones.	
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Taip. Aktualiausias 2026 m. Europos semestro / CSR kryptys: rekomendacija Nr. 6 - gerinti švietimo kokybę, didinti aukštojo mokslo atitiktį darbo rinkai, VET ir suaugusiųjų mokymosi patrauklumą bei spręsti įgūdžių trūkumą; rekomendacija Nr. 3 - skatinti STEM studijas, ypač moterims, ir stiprinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą; rekomendacija Nr. 2 - investicijas siesti su strateginiais prioritetais, produktyvumu, regioniniais iššūkiais ir ilgalaikio konkurencingumo darbotvarkė.	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Taip. Sąsaja su „Lietuva 2050“: strateginė ambicija „Ateičiai pasirengę, atsparūs ir laisvas žmogus“; strateginė ambicija „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“; MTI ilgalaikės politikos kryptys dėl švietimo paradigmos transformavimo, inovacijų skatinimo, didžiausią indėlį į produktyvumą kuriančių projektų rėmimo, intelektinės nuosavybės kūrimo ir žinių bei technologijų perdavimo ekosistemos stiprinimo; skaitmeninės ateities transformacijos ir technologinio suverenumo kryptis.	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☒ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija ☒ Sveikatos apsaugos ministerija
Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?		
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		
INTERVENCIJA		Pasaulinio lygio universiteto sukūrimas / pritraukimas Lietuvoje

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybė su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Pasaulinio lygio universiteto / taikomųjų technologijų instituto pritraukimo programa 2028-2034. Intervencija apimtų: 1) ilgalaikę sutartį su MIT ar lygiaverčiu pasauliniu partneriu; 2) jungtines MA, PhD ir neformalaus ugdymo programas; 3) tarptautinių CHAIR ir tyrimų grupių pritraukimą; 4) seed grants ir jungtinius taikomuosius tyrimus prioritetinėse srityse; 5) gyvąsias laboratorijas ir testbeds; 6) technologijų perdavimo, IP, licencijavimo ir spin-off kūrimo platformą; 7) valstybės, ES fondų ir Lietuvos konsorciumo bendro finansavimo modelį.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne				
PAGRINDIMAS				
Intervencija šalina esminę problemą priežastį - Lietuvoje trūksta ne atskirų infrastruktūros vienetų, o tarptautinio lygio kompetencijų, valdymo ir komercializavimo grandinės, kuri sujungtų mokslą, studentus, verslą, rizikos kapitalą ir viešąjį sektorių. Dabartinė sistema dažnai sukuria tyrimų rezultatus, bet nepakankamai dažnai juos paverčia patentais, licencijomis, spin-off įmonėmis ar eksportuojamais produktais. Intervencija konkrečiai prisidėtų prie proveržio per keturis mechanizmus. Pirma, tarptautinis partneris į Lietuvą atneštų tyrimų, mokymo, technologijų perdavimo ir inovacijų valdymo metodikas. Antra, jungtinės tyrimų grupės ir CHAIR modelis padidintų talentų tankį bei doktorantūros ir podoktorantūros kokybę. Trečia, gyvosios laboratorijos ir testavimo erdvės leistų verslui greičiau validuoti technologijas realiomis sąlygomis. Ketvirta, centralizuota technologijų perdavimo platforma mažintų fragmentaciją ir leistų viešąsias investicijas sieti su privataus kapitalo, užsakomųjų tyrimų, patentų ir licencinių pajamų rodikliais. Tikslinės grupės: studentai, doktorantai, tyrėjai, dėstytojai, universitetų neakademinis personalas, aukštos pridėtinės vertės sektorių įmonės, startuoliai, rizikos kapitalo fondai, viešojo sektoriaus technologijų užsakovai ir regioninės inovacijų ekosistemos.				
RODIKLIS (REZULTATAS)	Siūlomi rodikliai iki 2034 m.: 1. pasirašyta ir įgyvendinama ilgalaikė sutartis su pasaulinio lygio universitetu / technologijų institutu; 2. įsteigtos bent 20-30 jungtinių CHAIR / tyrimų grupių; 3. paleistos bent 3 tarptautinės MA / PhD arba profesinės magistrantūros programos; 4. finansuota bent 50 seed grant ir 25 jungtinių taikomųjų tyrimų projektai; 5. sukurtos bent 3-5 gyvosios laboratorijos / testbeds, atviros mokslui ir verslui; 6. sukurta veikianti technologijų perdavimo, IP, licencijavimo ir spin-off platforma; 7. bent 20 naujų patentinių paraiškų, licencijų arba spin-off / startuolių iš programos projektų; 8. pritraukta bent 300-500 tarptautinių studentų, tyrėjų, dėstytojų, stažuotojų ir mentorių per programos laikotarpį; 9. didėja Lietuvos koordinuojamų Europos Horizonto projektų dalis ir verslo finansuojamų MTEP apimtis programos srityse.			
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija tiesiogiai atliepia 2026 m. CSR Nr. 6 dėl švietimo kokybės, aukštojo mokslo atitikties darbo rinkai ir įgūdžių trūkumo; CSR Nr. 3 dėl STEM studijų, mokslo-verslo bendradarbiavimo ir inovacijų; taip pat CSR Nr. 2 dėl investicijų susiejimo su strateginiais prioritetais ir ilgalaikiu produktyvumo augimu.		
LĖŠOS	Preliminariai: minimalus įgyvendinamas 2028-2034 m. modelis - apie 250-500 mln. eurų. Tai etapinė programa, o ne naujo universiteto nuo nulio statyba: tarptautinė sutartis, CHAIR pozicijos, studijų programos, seed grants, jungtiniai tyrimai, gyvosios laboratorijos ir technologijų perdavimo platforma. Pilnas naujo kampo scenarijus galėtų kainuoti apie 2-3 mlrd. eurų, todėl pirmam etapui nerekomenduojamas. Siūlomas modelis: 1/3 valstybės, 1/3 ES ir tarptautinės programos, 1/3 Lietuvos konsorciumas / privatus sektorius.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☒ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: Lietuvos universitetų ir verslo konsorciumo lėšos, privačios įmonių MTEP investicijos, rizikos kapitalas, filantropija / endowment, tarptautinio partnerio bendro finansavimo ir užsakomųjų tyrimų pajamos.	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS		
Poveikio aplinkai vertinimo (PAV) depolitizavimas: kriterijais ir ekspertiniu vertinimu grįsta leidimų sistema		Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**
PAGRINDIMAS		
Siūloma kryptis reiškia PAV sistemos veikimo logikos pakeitimą: sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai turi būti priimamas pagal aiškius, viešus, iš anksto žinomus aplinkosauginius kriterijus ir ekspertinį vertinimą, o ne pagal politinio veto ar vietos politinės konjunkcijos riziką. PAV paskirtis nėra „leisti bet ką“ ar silpninti visuomenės dalyvavimą. Priešingai, PAV turi užtikrinti, kad reikšmingą poveikį aplinkai galintys projektai būtų įvertinti iki leidimo, kad būtų išnagrinėtos alternatyvos, poveikio mažinimo priemonės, poveikis žmonių sveikatai, biologinei įvairovei, vandeniui, orui, klimatui ir kraštovaizdžiui, o visuomenė turėtų realią teisę dalyvauti ir ginčyti sprendimus. Problema kyla tada, kai PAV tampa nebe objektyviu aplinkosauginiu vertinimu, o politinio sprendimo pakaitalu. Lietuvos PAV įstatymo reguliavime savivaldybės tarybos neigiamas motyvuotas sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimumo gali sustabdyti PAV procedūrą, išskyrus valstybės ar regioninės svarbos projektus. Toks modelis didina investuotojų neapibrėžtumą, sudaro prielaidas skirtingai praktikai savivaldybėse ir gali stabdyti pramonės, atsinaujinančios energetikos, infrastruktūros, atliekų tvarkymo, gynybos pramonės ir kitus valstybei reikalingus projektus dar iki techninio poveikio įvertinimo. Investors' Forum siūlo PAV depolitizavimą suprasti kaip skaidresnę, griežtesnę ir labiau prognozuojamą sistemą: savivaldybių ir visuomenės pastabos turi būti privalomai nagrinėjamos ir motyvuotai įtraukiamos į PAV sąlygas, tačiau galutinis sprendimas turi remtis vieningais aplinkosauginiais kriterijais, nepriklausoma ekspertize, viešu pagrindimu, terminų kontrole ir veiksminga teismine peržiūra. Tai ypač svarbu Lietuvos konkurencingumui, nes investicijų ciklas priklauso nuo leidimų išdavimo aiškumo, o kartu būtina išlaikyti aukštus ES aplinkosaugos ir visuomenės dalyvavimo standartus.		
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. PAV procedūros sprendimai priimami pagal vieningus nacionalinius kriterijus, metodikas ir viešą sprendimų pagrindimą; 2. savivaldybių, institucijų ir visuomenės pastabos integruojamos per formalų, skaidrų ir terminais apibrėžtą mechanizmą, tačiau politinio veto teisė nepakeičia techninio poveikio vertinimo; 3. sumažintas PAV procedūrų trukmės ir rezultatų neapibrėžtumas investuotojams, ypač pramonės, energetikos, infrastruktūros ir strateginių projektų srityse; 4. sustiprinta Aplinkos apsaugos agentūros ir nepriklausomų ekspertų kompetencija bei atsakomybė; 5. sukurta vieša PAV sprendimų, terminų, pastabų ir ginčų švieslentė; 6. išlaikyta visuomenės dalyvavimo ir teisminės gynybos teisė pagal ES ir Orhuso konvencijos logiką, bet sprendimų kokybė grindžiama įrodymais, o ne politiniu spaudimu.	
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☒ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☒ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☐ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☒ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas tiesiogiai nesiejamas su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia Europos semestro konkurencingumo, investicijų, administracinių gebėjimų, žaliosios pertvarkos ir energetinės nepriklausomybės kryptis. Prognozuojamas, skaidrus ir aplinkosaugos standartų nesilpninantis PAV procesas mažintų reguliacinį neapibrėžtumą, spartintų tvarių investicijų įgyvendinimą ir padėtų įgyvendinti projektus, reikalingus dekarbonizacijai, energetikai, pramonei ir regionų ekonomikai.		
Sąsaja su „Lietuva 2050“: svertinės kryptys „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“, „Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“, „Atspari ir konstruktyviai veikianti valstybė“ ir viešojo valdymo gebėjimo priimti ilgalaikius, įrodymais grįstus sprendimus stiprinimas. PAV depolitizavimas padėtų suderinti tvarią plėtrą, investicijų pritraukimą ir aplinkos apsaugą.		
Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?		
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai	
INTERVENCIJA		<i>Įrašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija</i>

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
PAV sprendimų depolitizavimo ir vieningos ekspertinės vertinimo sistemos sukūrimas 2028-2034 m.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai			
PAGRINDIMAS				
Intervencija šalinant vieną svarbiausių leidimų sistemos problemų - PAV rezultatų priklausomybę nuo politinio sprendimo rizikos, kai techninis aplinkosauginis vertinimas gali būti sustabdytas ar iš esmės pakeistas ne dėl nustatyto reikšmingo poveikio, o dėl politinės pozicijos. Tokia rizika kenkia tiek investiciniam klimatui, tiek pačiam PAV tikslui, nes skatina ginčus dėl procedūros, o ne dėl realių poveikio mažinimo priemonių. Siūloma intervencija apimtų šešis blokus: 1) PAV įstatymo ir susijusių teisės aktų peržiūrą, aiškiai atskiriant politinės nuomonės, teritorijų planavimo ir techninio PAV sprendimo funkcijas; 2) vieningą nacionalinę reikšmingo poveikio, alternatyvų ir kompensacinių priemonių metodiką; 3) privalomą savivaldybių ir visuomenės pastabų motyvuoto įvertinimo protokolą; 4) nepriklausomų ekspertų kokybės, interesų konfliktų ir atsakomybės taisyklės; 5) terminų, trūkstamos informacijos, papildomų reikalavimų ir ginčų valdymo standartą; 6) viešą PAV procesų švieslentę, kurioje matomi terminai, sprendimai, motyvai, pastabų nagrinėjimas ir ginčų baigtis. Svarbi apsauga: reforma negali būti naudojama PAV procedūrai apeiti, sutrumpinti visuomenės dalyvavimą ar sumažinti poveikio aplinkai vertinimo kokybę. Priešingai, ji turi padaryti sprendimus mažiau politizuotus, bet labiau pagrįstus, viešus, patikrinamus ir atsparius teisiniams ginčams. Savivaldybių vaidmuo turi pereiti nuo veto prie kokybiškų sąlygų, teritorinio suderinamumo ir vietos poveikio valdymo, o galutinė išvada dėl poveikio aplinkai turi būti priimama pagal įrodymus ir teisės kriterijus.				
RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. IV ketv. atliktą PAV procedūrų ir savivaldybių dalyvavimo modelio alternatyvų analizę, įvertinant poveikį aplinkos apsaugai, investicijų trukmei ir teisiniams ginčams. Iki 2028 m. II ketv. parengti ir pateikti teisės aktų pakeitimai dėl PAV sprendimų depolitizavimo. Iki 2029 m. pradeda veikti vieninga PAV metodika, ekspertų kokybės ir interesų konfliktų standartas, pastabų motyvuoto nagrinėjimo protokolai ir vieša PAV švieslentė. Iki 2030 m. ne mažiau kaip 90 proc. PAV procesų vykdomi pagal naują terminų ir sprendimų pagrindimo standartą. Iki 2034 m. vidutinė PAV proceso trukmė ir procedūrinių ginčų dalis sumažėja, nepabloginant aplinkos apsaugos ir visuomenės dalyvavimo rodiklių.			
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Siūlymas tiesiogiai nesiejamas su viena siaura CSR formuluote, tačiau yra susijęs su konkurencingumo, investicijų, reguliacinio aiškumo, žaliosios pertvarkos ir administracinių gebėjimų stiprinimo kryptimis. Aiškesnis PAV procesas padėtų greičiau ir kokybiškiau įgyvendinti energetikos, pramonės, infrastruktūros ir regioninės plėtros investicijas, kartu išlaikant ES PAV direktyvos, visuomenės dalyvavimo ir teisinės kontrolės reikalavimus.		
LĖŠOS	250-400 tūkst. Eur 2028-2030 m. administracinei analizei, teisės aktų pakeitimams, metodikoms, ekspertų standartui ir viešos PAV švieslentės sukūrimui. Didžioji dalis įgyvendinimo gali būti vykdoma naudojant esamus Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros resursus. Galutinė suma tikslinama atlikus alternatyvų, sąnaudų ir naudos bei IT sprendimo analizę.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☐ Kitas finansavimo šaltinis: (įrašykite)	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Regioninio susisiekimo reforma: integruota ir investicijoms palanki regionų viešojo transporto sistema, jungianti darbo jėgą ir darbo vietas	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Lietuvos regionų ekonominį potencialą riboja ne tik investicijų, darbo jėgos ar viešųjų paslaugų trūkumas, bet ir susisiekimo fragmentacija. Dalis gyventojų regionuose realiai negali patikimai pasiekti darbo vietų, profesinio mokymo, sveikatos, švietimo ir kitų paslaugų be privataus automobilio. Tai silpnina regionų patrauklumą gyventi ir dirbti, riboja darbo rinkos dydį investuotojams ir didina socialinę atskirtį. Problema yra sisteminė: vietinis, tarpmiestinis ir geležinkelio transportas planuojami per silpnai koordinuotai, trūksta suderintų grafikų, vieningo bilieto, bendros keleivių informavimo sistemos, aiškių paslaugos standartų ir tvaraus finansavimo modelio. Savivaldybėms dažnai trūksta finansinių bei administracinių pajėgumų vienoms organizuoti kokybišką regioninį susisiekimą. Europos Komisijos 2026 m. šalies ataskaitoje pažymima, kad viešasis transportas Lietuvoje sudaro tik apie 7,4 proc. vidaus keleivių transporto, apie 86 proc. kelionių atliekama automobiliu, o kaimo ir pasienio teritorijose susisiekimo paslaugų atotrūkis išlieka didelis. Ataskaitoje taip pat akcentuojamas poreikis stiprinti tarpsavivaldybinį bendradarbiavimą, koordinuoti viešojo transporto maršrutus ir transporto rūšis. Siūloma kryptis yra ne pavienių maršrutų subsidijavimas, o regioninio susisiekimo valdysenos reforma: pereiti prie funkciniais regionais, darbo rinkomis ir paslaugų pasiekiamumu grįsto modelio, kuriame valstybė, regionai ir savivaldybės kartu planuoja maršrutus, paslaugos standartus, bilietus, duomenis ir finansavimą.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m. Lietuvoje veikia integruota regioninio susisiekimo sistema, kurioje vietinis, priemiestinis, tarpmiestinis ir geležinkelio transportas planuojami kaip viena paslauga gyventojui ir verslui. Laukiamas rezultatas: 1. sukurta nacionalinė regioninio susisiekimo paslaugos standartų sistema: minimalus reisų dažnis, pasiekiamumo iki darbo, mokyklų, profesinio mokymo, sveikatos ir administracinių centrų kriterijai; 2. įtvirtintas tarpsavivaldybinis finansavimo ir sąnaudų pasidalijimo modelis, leidžiantis kurti bendrus regioninius maršrutus; 3. regionuose veikia integruoti transporto organizavimo vienetai arba bendros savivaldybių viešosios įstaigos, atsakingos už maršrutų, grafikų, bilietų ir duomenų koordinavimą; 4. įdiegta vieninga keleivių informavimo, bilietų ir maršrutų planavimo sistema, suderinta su geležinkeliu ir tarpmiestiniais maršrutais; 5. retai apgyvendintose teritorijose taikomos lanksčios paslaugos: pavėžėjimas pagal poreikį, mokinių ir darbuotojų pavėžėjimo integravimas, P+R/B+R mazgai; 6. viešojo transporto dalis vidaus keleivių kelionėse padidėja nuo maždaug 7,4 proc. bent iki 12-15 proc., o kasdienių kelionių automobiliu dalis mažėja; 7. pagerėja darbo rinkos pasiekiamumas regionuose: daugiau gyventojų per 45-60 min. gali pasiekti darbo vietas, profesinį mokymą ir pagrindines viešąsias paslaugas.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Aktualu. Siūlymas atliepia Europos Komisijos šalies ataskaitoje ir Tarybos rekomendacijų kontekste įvardytus Lietuvos regioninių skirtumų, silpno tarpsavivaldybinio bendradarbiavimo, viešųjų paslaugų pasiekiamumo, tvaraus transporto ir viešojo transporto maršrutų bei transporto rūšių koordinavimo iššūkius.	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Aktualios „Lietuva 2050“ kryptys ir svertinės iniciatyvos: „Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“, „Socialiai atsakingos ir tvarios ekonomikos plėtra“, „Viešojo valdymo pertvarka“ ir strateginė ambicija, kad Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kurtų aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui. Kryptis taip pat prisideda prie regionų gyvybingumo, socialinės sanglaudos ir atsparumo.	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☒ Susisiekimo ministerija ☐ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?
--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

INTERVENCIJA		Įrašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija			
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne	
Integruoto regioninio susisiekimo modelio sukūrimas ir įgyvendinimas 2028-2034 m.					
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?					
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai			

PAGRINDIMAS					
Intervencija pašalintų pagrindinę problemos priežastį - susisiekimo paslaugų planavimo ir finansavimo fragmentaciją. Ji apimtų ne tik naujų transporto priemonių ar maršrutų finansavimą, bet ir nacionalinį paslaugos standartą, tarpsavivaldybinį sąnaudų pasidalijimo mechanizmą, integruotą grafikų ir bilietų sistemą bei regioninių mobilumo organizatorių modelį. Praktinis modelis galėtų būti diegiamas etapais: 2028-2029 m. - teisinis, finansinis ir duomenų modelis bei pilotai; 2030-2032 m. - integracija 3-5 funkcinuose regionuose; 2033-2034 m. - visos Lietuvos masto įgyvendinimas. Klaipėdos regiono viešojo transporto integravimo patirtis gali būti naudojama kaip nacionalinio modelio pilotinis pagrindas, o tarptautiniai pavyzdžiai rodo, kad regioninė integracija turi apimti greitas jungtis, P+R/B+R mazgus, geležinkelio ir autobusų grafikų derinimą, vieningą bilietą bei bendrą duomenų valdymą. Tikslinės grupės: regionų gyventojai, vyresnio amžiaus ir mažesnes pajamas gaunantys asmenys, mokiniai ir studentai, darbuotojai, darbdaviai, savivaldybės, viešojo transporto operatoriai ir investuotojai, kuriems svarbus platesnis darbo rinkos pasiekiamumas.					
RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. II ketv. atlikta alternatyvų, sąnaudų ir naudos analizė bei parengtas nacionalinis regioninio susisiekimo modelis. Iki 2028 m. pab. priimti teisės aktų pakeitimai dėl tarpsavivaldybinių maršrutų, sąnaudų pasidalijimo, duomenų, bilietų ir paslaugos standartų. Iki 2030 m. integruotas regioninis susisiekimas įdiegtas bent 3 funkcinuose regionuose. Iki 2034 m. integruota sistema veikia visose apskrityse arba funkcinuose regionuose; 100 proc. viešojo transporto maršrutų matomi vieningoje kelionių planavimo sistemoje; pagrindiniai autobusų ir geležinkelio grafikai suderinti; veikia vieningas arba tarpusavyje suderinamas e. bilietas. Siektini poveikio rodikliai: viešojo transporto dalis vidaus keleivių kelionėse - bent 12-15 proc.; ne mažiau kaip 80 proc. regionų gyventojų turi galimybę per 45-60 min. viešuoju arba integruotu pavėžėjimo transportu pasiekti savivaldybės ar regiono centrą; mažėja priverstinė priklausomybė nuo automobilio.				
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Taip. Intervencija tiesiogiai susijusi su šalies ataskaitose nurodomais regioninių skirtumų, tarpsavivaldybinio bendradarbiavimo, viešųjų paslaugų pasiekiamumo, tvaraus transporto ir maršrutų bei transporto rūšių koordinavimo iššūkiais.			
LĖŠOS	350 000 tūkst. Eur 2028-2034 m. laikotarpiui. Suma preliminarai ir turėtų būti tikslinama po alternatyvų ir sąnaudų-naudos analizės. Ji apimtų: teisinio ir finansinio modelio parengimą, duomenų ir e. bilieto integraciją, regioninių mobilumo organizatorių pajėgumus, maršrutų pertvarkymą, stotelių ir persėdimo mazgų infrastruktūrą, dalį netaršių transporto priemonių, paklauso pagrindu veikiančio transporto pilotus ir keleivių informavimo sistemas. Minimalus pradinis etapas 2028-2029 m. galėtų būti apie 10 000-20 000 tūkst. Eur, jeigu būtų finansuojamas tik	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☒ Klimato kaitos programa ☒ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: 2028-2034 m. ES sanglaudos politikos fondai, Europos regioninės plėtros fondas, Sanglaudos fondas, Europos socialinis klimato fondas, Connecting Europe Facility, savivaldybių biudžetai, viešojo ir privataus sektorių partnerystės ten, kur jos ekonomiškai pagrįstos.		

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

	modelis, duomenų integracija ir 2-3 pilotai.		
--	--	--	--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Savivaldybių plataus masto stambinimo reforma: teritorinės valdysenos ir regioninės ekonomikos reforma	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Siūloma kryptis keičia Lietuvos teritorinės valdysenos logiką: nuo 60 istoriškai susiformavusių, labai nevienodo dydžio savivaldybių sistemos pereinama prie didesnių funkcinių savivaldos vienetų, galinčių profesionaliau planuoti viešąsias paslaugas, infrastruktūrą, teritorijų vystymą, investicijų pritraukimą ir regioninį susisiekimą. Tai nėra vien administracinių ribų perbraižymas. Tai valstybės valdysenos reforma, kuri turėtų būti derinama su funkcijų, finansavimo, paslaugų prieinamumo ir vietos demokratijos apsaugos peržiūra. Lietuvai ši kryptis aktuali dėl kelių priežasčių. Pirmą, gyventojų mažėjimas ir senėjimas didina spaudimą savivaldybių paslaugoms, ypač periferiniuose ir mažėjančiuose rajonuose. Antra, Valstybės kontrolė yra nurodžiusi, kad savivaldybių funkcijų ir finansavimo sistema nepakankamai motyvuoja veikti efektyviau ir siekti geresnių rezultatų, o Lietuvos decentralizacijos lygis ES kontekste yra žemas. Trečia, OECD 2024 m. analizė rodo, kad Lietuvos tarpsavivaldybinio bendradarbiavimo teisinė, institucinė ir fiskalinė aplinka tebėra fragmentuota, o savivaldybių finansinė autonomija ribota. Vien bendradarbiavimo modeliai gali padėti, tačiau jie nepanaikina struktūrinio pajėgumo skirtumų. Siūloma reforma remiasi ir kitų šalių patirtimi: Estijoje 2017 m. administracinė reforma sumažino savivaldybių skaičių beveik tris kartus, padidino jų vidutinį gyventojų skaičių ir sustiprino administracinius pajėgumus. Estijos pavyzdys rodo, kad aiškiais kriterijais, pereinamuoju laikotarpiu ir valstybės paskatomis pagrįstas savivaldybių stambinimas gali būti įgyvendintas sėkmingai, išlaikant vietos demokratiją ir sudarant sąlygas efektyvesniam viešųjų paslaugų teikimui. Lenkijoje 1999 m. teritorinės valdysenos reforma, atkūrusi apskritis ir sustiprinsi regioninį lygmenį, taip pat laikoma vienu svarbiausių viešojo valdymo modernizavimo etapų, sudariusiu prielaidas efektyvesniam regioninės plėtros, ES fondų administravimo ir viešųjų paslaugų planavimui.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: sukurta ir įgyvendinta nauja Lietuvos savivaldybių teritorinės valdysenos sistema, pagrįsta funkciniais regionais, paslaugų prieinamumo standartais, investicijų pritraukimo paskatomis ir aiškesne savivaldybių atsakomybe. Tai susideda iš: 1. atlikto savivaldybių funkcijų, finansavimo, demografinių tendencijų, paslaugų tinklo ir administracinių pajėgumų vertinimo; 2. patvirtinto savivaldybių stambinimo modelio, numatančio tikslinį funkcinių savivaldybių skaičių, preliminarai apie 25-35 savivaldybes, paliekant galimybę pagrįstoms išimtims; 3. įtvirtintų objektyvių kriterijų: gyventojų skaičiaus, kelionės laiko iki bazinių paslaugų, ekonominių ir socialinių ryšių, darbo rinkos zonų, finansinio pajėgumo ir paslaugų kokybės; 4. įgyvendinto savanoriško jungimosi etapo su finansinėmis paskatomis ir aiškiu galutiniu terminu; 5. įgyvendinto privalomo jungimo etapo toms teritorijoms, kurios neatitinka kriterijų, išlaikant konstitucines savivaldos garantijas; 6. sukurtų seniūnijų, vietos paslaugų centrų ir skaitmeninių paslaugų garantijų, kad stambinimas nemažintų kasdienio paslaugų prieinamumo; 7. peržiūrėtos savivaldybių funkcijų ir finansavimo sistemos, įskaitant paskatas investicijoms, darbo vietoms ir kokybiškam paslaugų teikimui; 8. sumažintos administracinės fragmentacijos, sustiprintų savivaldybių kompetencijų viešuosiuose pirkimuose, teritorijų planavime, projektų valdyme ir investicijų aptarnavime; 9. įtvirtintos rezultatų stebėsenos sistemos, matuojančios paslaugų kokybę, prieinamumą, administracinius kaštus, investicijų pritraukimą ir gyventojų pasitikėjimą.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☒ Susisiekimo ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas netiesiogiai, bet sistemiskai susijęs su Europos semestro rekomendacijų logika: viešųjų išlaidų efektyvumu, produktyvumo didinimu, viešųjų paslaugų prieinamumu, regioninių skirtumų mažinimu, investicinės aplinkos gerinimu ir administracinės naštos mažinimu. Stambesnės savivaldybės galėtų geriau planuoti infrastruktūrą, socialines, sveikatos, švietimo ir susisiekimo paslaugas bei efektyviau naudoti viešuosius išteklius.	Sąsaja su „Lietuva 2050“: kryptis tiesiogiai prisideda prie svertinių kryptų „Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“, „Piliečių kuriama demokratija: patikima, atvira, telkianti“ ir viešojo valdymo pertvarkos logikos. Reforma padeda pereiti nuo ministerinių ir teritorinių silosų prie funkcinių regionų, ilgalaikių viešųjų paslaugų standartų ir stipresnio savivaldos gebėjimo įgyvendinti valstybės pažangos tikslus.	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?	
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

INTERVENCIJA		Irašoma pokyčio / proveržio kryptis, kuria įgyvendins intervencija		
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Savivaldybių teritorinės struktūros, funkcijų ir finansinių paskatų konsolidavimo programa 2028-2034 m. Intervencija apimtų savivaldybių stambinimo koncepciją, alternatyvų ir poveikio vertinimą, teisės aktų paketą, savanoriško jungimosi paskatas, privalomo jungimo kriterijus, vietos paslaugų prieinamumo garantijas, seniūnijų ir vietos paslaugų centrų modelį, savivaldybių finansavimo paskatų peržiūrą ir reformos įgyvendinimą iki vieno vietos savivaldos rinkimų ciklo pabaigos.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai		

PAGRINDIMAS			
Intervencija šalina esminę problemos priežastį - per mažą ir nevienodą savivaldybių administracinį, finansinį ir strateginį pajėgumą. Dabartinėje sistemoje dalis savivaldybių neturi pakankamo masto specializuotoms kompetencijoms, sudėtingiems infrastruktūros projektams, investuotojų aptarnavimui, viešųjų pirkimų profesionalizavimui ir kokybiškai paslaugų tinklo pertvarkai. Dėl to valstybė dažnai renkasi centralizuotus ar projektinius sprendimus, o ne stiprią vietos valdyseną. Stambinimas leistų sujungti administracinius pajėgumus, sumažinti dubliavimą, perkelti daugiau funkcijų ir atsakomybės į stipresnį vietos lygmenį, tačiau kartu privalo būti apsaugotas paslaugų artumas gyventojui. Todėl intervencija turi būti įgyvendinama ne kaip mechaninis savivaldybių skaičiaus mažinimas, o kaip paketinis pokytis: naujos ribos + funkcijų peržiūra + finansinės paskatos + vietos paslaugų centrai + skaitmenizacija + kokybės rodikliai.			
RODIKLIS (REZULTATAS)	Siūlomi rodikliai iki 2034 m.: 1. iki 2027 m. IV ketv. atlikta savivaldybių stambinimo alternatyvų, sąnaudų-naudos, konstitucinių rizikų ir poveikio paslaugų prieinamumui analizė; 2. iki 2028 m. IV ketv. parengtas ir Seimui pateiktas teritorinės-administracinės reformos teisės aktų paketas; 3. iki 2029 m. patvirtinti minimalūs savivaldybės masto, paslaugų prieinamumo, finansinio pajėgumo ir administracinių kompetencijų kriterijai; 4. iki 2031 m. įgyvendintas savanoriškas jungimosi etapas su aiškiais finansinėmis paskatomis; 5. iki 2034 m. savivaldybių skaičius sumažintas nuo 60 iki funkciškai pagrįsto skaičiaus, preliminarai apie 25-35, jeigu tai patvirtina poveikio vertinimas; 6. 100 proc. naujų savivaldybių turi patvirtintą vietos paslaugų centrų, seniūnijų ir skaitmeninių paslaugų prieinamumo standartą; 7. sumažėja savivaldybių administracinių funkcijų dubliavimas ir padidėja profesionalizuotų bendrųjų funkcijų dalis; 8. pagerėja paslaugų kokybės ir investicijų aptarnavimo rodikliai savivaldybėse; 9. sukurta vieša savivaldybių veiklos švieslentė, apimanti paslaugų prieinamumą, leidimų terminus, investicijų projektus, finansinį pajėgumą ir gyventojų pasitenkinimą.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Sąsaja netiesioginė, bet reikšminga: intervencija padėtų įgyvendinti rekomendacijų kryptis dėl viešųjų finansų tvarumo, viešųjų išlaidų efektyvumo, produktyvumo, administracinių gebėjimų ir regioninių skirtumų mažinimo. Ji taip pat sustiprintų savivaldybių gebėjimą įgyvendinti ES ir valstybės finansuojamus projektus.	
LĖŠOS	Preliminari minimali pažangos lėšų suma: 5 mln. Eur 2028-2030 m. reformos parengimui, alternatyvų ir poveikio vertinimui, konsultacijoms, teisinei analizei, duomenų modeliui, viešai komunikacijai ir pokyčių valdymo biurui. Jeigu būtų taikomos jungimosi dotacijos, IT sistemų sujungimas, darbuotojų	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

	perkvalifikavimas ir vietos paslaugų centrų modernizavimas, faktinis poreikis galėtų būti didesnis ir turėtų būti nustatytas po poveikio vertinimo.		☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: savivaldybių biudžetų lėšos, ES techninės paramos instrumentas ir, jei būtų nuspręsta, tikslinės pereinamojo laikotarpio dotacijos savivaldybėms.
--	---	--	---

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Mokesčių vengimo ir nelegalių prekių srautų mažinimas	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Siūloma kryptis keičia kovos su šešėline ekonomika logiką: nuo pavienių kontrolės akcijų ir atskirų institucijų priemonių pereinama prie nuolatinio valstybės, sąžiningo verslo ir visuomenės modelio, kuriame šešėlio mažinimas siejamas su mokesčių morale, duomenimis grįsta rizikos analitika, nelegalių prekių kontrole, sąžiningos konkurencijos apsauga ir aiškia nauda gyventojui. Idėjos esmė - mažinti mokesčių vengimą, kontrabandą, nelegalių akcizinių prekių vartojimą ir „vokelių“ praktiką, kartu stiprinant skaidriai veikiančių įmonių matomumą bei visuomenės pasitikėjimą mokesčių sistema. Lietuvai tai aktualu dėl kelių priežasčių. Pirmą, Europos Komisijos šalies ataskaitose pažymima, kad Lietuva padarė pažangą skaitmenizuodama mokesčių administravimą, tačiau PVM atitikties atotrūkis 2024 m. vis dar siekė apie 13,2 proc., o šešėlinė ekonomika išlieka didesnė nei ES vidurkis; reikšminga problema tebėra atlyginimai „vokeliuose“. Antra, Lietuvos viešojoje erdvėje ir VMI komunikacijoje akcentuojama, kad dėl šešėlio valstybė kasmet praranda apie milijardą eurų pajamų, kurios galėtų būti naudojamos gynybai, švietimui ir viešosioms paslaugoms. Trečia, nelegalių prekių rinka iškreipia konkurenciją: 2024 m. Lietuvos muitinė sulaukė 95 mln. vienetų cigarečių, daugiau nei 50 kg narkotinių medžiagų, naftos produktų ir kitų neteisėtai gabentų prekių. NPP kryptis turėtų būti ne vien institucinis kontrolės planas, o plati skaidrios ekonomikos partnerystė: skaidraus verslo ženklo ir viešosios komunikacijos stiprinimas, mokykloms ir gyventojams skirtas mokesčių sąmoningumo ugdymas, nelegalių prekių paklausos mažinimas, skaidrių įmonių įtraukimas į viešąsias kampanijas, VMI, muitinės, FNTT, policijos ir NTAKD duomenų bei veiksmų koordinavimas ir aiškūs, viešai stebimi šešėlio mažinimo rodikliai.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. sukurta nuolatinė valstybės ir skaidraus verslo partnerystės programa šešėlio mažinimui, kurios pagrindas - skaidraus verslo standartas, visuomenės švietimas ir duomenimis grįsta kontrolė; 2. sumažintas PVM atotrūkis, „vokelių“ rizika ir nelegalių akcizinių prekių vartojimas; 3. sustiprintas gyventojų supratimas, kad mokesčiai finansuoja viešąsias paslaugas, gynybą ir saugumą; 4. padidintas skaidriai veikiančių įmonių matomumas ir paskatos dalyvauti sąžiningos konkurencijos iniciatyvose; 5. pagerintas institucijų duomenų apsiuptymas ir rizikos analizė, ypač tabako, alkoholio, degalų, elektroninės prekybos ir darbo užmokesčio srityse; 6. sumažinta nesąžininga konkurencija teisėtai veikiančiam verslui.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas tiesiogiai susijęs su Europos semestro ir Tarybos rekomendacijų kryptimis dėl viešųjų finansų tvarumo, pajamų bazės stiprinimo ir mokesčių surinkimo gerinimo. Aktualu ir tai, kad Europos Komisijos 2025 m. Lietuvos šalies ataskaitoje nurodoma: nepaisant pažangos skaitmeninant mokesčių administravimą, PVM atitikties atotrūkis ir šešėlinė ekonomika tebėra iššūkiai, o atlyginimai „vokeliuose“ išlieka reikšminga problema.	Sąsaja su „Lietuva 2050“: skaidri ir atspari valstybė, pasitikėjimu grįsta visuomenė, socialiai atsakingos ir tvarios ekonomikos plėtra, viešojo valdymo gebėjimas veikti pagal duomenis bei sąžiningos konkurencijos kultūra. Kryptis taip pat prisidėtų prie valstybės atsparumo, nes mažesnė šešėlinė ekonomika reiškia didesnes teisėtas pajamas viešosioms funkcijoms, gynybai ir saugumui finansuoti.	

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?	
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:
a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.
** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:
a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

INTERVENCIJA		Jrašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija		
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Skaidrios ekonomikos ir nelegalių prekių mažinimo partnerystės programa 2028-2034 m.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai			

PAGRINDIMAS			
Intervencija šalinant svarbią problemą - šešėlio mažinimo priemonės dažnai vertinamos kaip vien mokesčių administratoriaus ar teisėsaugos užduotis, nors šešėlinė ekonomika priklauso ir nuo visuomenės įpročių, vartotojų tolerancijos nelegalioms prekėms, darbo užmokesčio kultūros, sąžiningo verslo matomumo bei institucijų gebėjimo naudoti duomenis. Todėl siūloma viena koncentruota NPP intervencija, apjungianti kontrolę, prevenciją ir skaidraus verslo partnerystę. Programa apimtų septynis įgyvendinimo blokus: 1) nacionalinę gyventojų švietimo kampaniją apie mokesčių naudą, nelegalių prekių žalą ir sąžiningos konkurencijos reikšmę; 2) mokykloms ir jaunimui skirtą mokesčių, šešėlio ir atsakingo pilietiškumo modulį; 3) rizikingų sektorių duomenų analitiką, jungiant VMI, muitinės, FNTT, policijos, NTAKD ir kitų institucijų informaciją; 4) tikslines priemones prieš nelegalias akcizines prekes - tabaką, alkoholį, degalus ir naujus nikotino produktus; 5) priemones prieš „vokelius“, fiktyvų užimtumą ir nesažiningą individualios veiklos naudojimą darbo santykiams maskuoti; 6) patogesnes savanoriško mokesčių mokėjimo, pranešimo apie pažeidimus ir vartotojų pasirinkimo priemones; 7) viešą šešėlio mažinimo rodiklių švieslentę. Svarbi apsauga: intervencija neturi virsti pertekliu reguliavimu ar administracine našta sąžiningam verslui. Kontrolė turi būti rizika pagrįsta, proporcinga ir orientuota į piktybinius pažeidėjus, o skaidriai veikiančios įmonės turi matyti aiškią reputacinę, administracinę arba konkurencinę naudą. Tokia priemonė didintų valstybės pajamas ne keliant mokesčius, o gerinant jų surinkimą ir mažinant nesažiningą konkurenciją.			
RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. IV ketv. parengtas šešėlio ir nelegalių prekių mažinimo partnerystės modelis, įtraukiant „Baltąją bangą“, VMI, muitinę, FNTT, policiją, NTAKD, verslo asociacijas ir vartotojų atstovus. Iki 2028 m. II ketv. patvirtintas įgyvendinimo planas, komunikacijos strategija, rodiklių rinkinys ir duomenų apsiuptymo modelis. Iki 2029 m. pradeda veikti vieša šešėlio mažinimo švieslentė ir mokykloms / jaunimui skirtas mokesčių sąmoningumo modulis. Iki 2034 m. PVM atotrūkis mažėja bent iki ES vidurkio krypties, didėja gyventojų netolerancija nelegalioms prekėms ir „vokeliams“, o nelegalių akcizinių prekių rinkos dalis bei fiksuojami mokesčių vengimo rizikos rodikliai mažėja.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija tiesiogiai prisidėtų prie Tarybos rekomendacijų dėl viešųjų finansų tvarumo ir pajamų bazės stiprinimo, nes mokesčių surinkimas būtų gerinamas ne didinant tarifus, o mažinant atotrūkį tarp teisės aktuose nustatytų ir faktiškai sumokamų mokesčių. Ji taip pat atliepia Europos Komisijos pastebėjimus dėl PVM atitikties atotrūkio, šešėlinės ekonomikos ir atlyginimų „vokeliuose“ problemos Lietuvoje.	
LĖŠOS	1-2 mln. Eur 2028-2034 m. laikotarpiui skaidraus verslo ir visuomenės švietimo kampanijoms, mokyklų / jaunimo edukaciniam moduliui, tyrimams, rodiklių švieslentei ir institucijų duomenų koordinavimo metodikai. Dauguma kontrolės priemonių galėtų būti vykdoma naudojant esamus VMI, muitinės, FNTT, policijos ir NTAKD administracinius pajėgumus. Galutinė suma tikslinama pagal pasirinktą komunikacijos, IT ir tyrimų apimtį.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: privataus sektoriaus komunikacinis / reputacinis indėlis

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

- a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;
- b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;
- c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

- a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;
- b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;
- c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS				
Švietimo perorientavimas į technologijas		Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**		
PAGRINDIMAS				
Siūloma kryptis keičia švietimo sistemos veikimo logiką: nuo technologijų kaip atskiro dalyko ar papildomos veiklos pereinama prie nuoseklaus technologinių, inžinerinių, skaitmeninių ir duomenų kompetencijų ugdymo visoje švietimo grandinėje - bendrojo ugdymo, profesinio mokymo, kolegijų, universitetų ir suaugusiųjų mokymosi sistemoje. Tikslas - ne vien padidinti informatikos pamokų skaičių, o sukurti talentų rengimo sistemą, kuri anksti formuoja technologinį raštingumą, praktinius inžinerinius gebėjimus, DI ir duomenų naudojimo įgūdžius, problemų sprendimą, kūrybiškumą ir verslumą. Lietuvai tai aktualu dėl struktūrinio talentų trūkumo ir produktyvumo iššūkio. EBPO <i>Skills Strategy Lithuania</i> nurodo, kad Lietuvoje išlieka dideli įgūdžių neatitikimai, dalis absolventų neatitinka darbo rinkos poreikių, o jaunų žmonių įgūdžiai negerėja pakankamai sparčiai. PISA 2022 rezultatai rodo, kad Lietuvos mokinių pasiekimai matematikos, skaitymo ir gamtos mokslų srityse iš esmės stagnuoja ir yra arti EBPO vidurkio, bet aukščiausius pasiekimų lygius pasiekiančių mokinių dalis nėra pakankama technologiniam proveržiui. 2026 m. Europos semestro dokumentuose Lietuvai tiesiogiai įvardyti STEM, profesinio mokymo ir rengimo, suaugusiųjų mokymosi, mokytojų trūkumo ir darbo rinkai aktualių įgūdžių iššūkiai. Investuotojams ši kryptis svarbi, nes talentų pasiūla tampa esmine investicinio patrauklumo sąlyga aukštos pridėtinės vertės gamyboje, IRT, finansinių technologijų, inžinerijos, gyvybės mokslų, energetikos, gynybos ir paslaugų sektoriuose.				
LAUKIAMAS REZULTATAS		Iki 2034 m.: 1. technologinis, inžinerinis, skaitmeninis ir duomenų raštingumas tampa privaloma, nuosekliai vertinama ugdymo turinio dalimi nuo pradinio iki vidurinio ugdymo; 2. ne mažiau kaip 70 proc. mokyklų turi prieigą prie regioninių ar mokyklinių technologijų, inžinerijos, robotikos, DI, duomenų ir praktinių gamtos mokslų laboratorijų; 3. ne mažiau kaip 10 tūkst. mokytojų ir profesijos mokytojų įgyja atnaujintas technologinio ugdymo, DI ir skaitmeninio mokymo kompetencijas; 4. didėja mokinių, besirenkančių matematiką, informatiką, inžineriją, gamtos mokslus, profesinį mokymą ir STEM studijas, dalis, ypač regionuose ir tarp merginų; 5. Profesinio mokymo ir rengimo, kolegijų ir universitetų programų kaita labiau siejama su nacionaline įgūdžių prognoze ir darbdavių poreikiais; 6. mažėja STEM ir IRT specialistų trūkumas, didėja absolventų įsidarbinimas pagal kvalifikaciją ir įmonių pasitenkinimas absolventų pasirengimu.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):		Sąsaja su LT2050:		Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne		Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne		Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija
Taip. Aktualiausios 2026 m. Europos semestro / CSR kryptys: rekomendacija Nr. 6 - gerinti bendrojo ugdymo kokybę, teisingumą ir efektyvumą, mažinti miesto ir kaimo pasiekimų atotrūkį, didinti mokytojų profesijos patrauklumą, spręsti įgūdžių trūkumą didinant aukštojo mokslo atitiktį darbo rinkai, profesinio mokymo ir rengimo patrauklumą ir suaugusiųjų mokymąsi; rekomendacija Nr. 3 - skatinti STEM studijas, ypač moterims, ir stiprinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą; rekomendacija Nr. 2 - investicijas sieti su strateginiais prioritetais ir regioniniais iššūkiais.		Taip. Sąsaja su „Lietuva 2050“: strateginė ambicija „Ateičiai pasirengęs, atsparus ir laisvas žmogus“; strateginė ambicija „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“; MTI ilgalaikės politikos kryptis „transformuoti Lietuvos švietimo sistemos paradigmą į žinojimo kūrėjų ir darbuotojų rengimą (talentų ugdymą)“; skaitmeninės ateities transformacijos ir skaitmeninio suverenumo kryptis.		
Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne				
INTERVENCIJA		Švietimo perorientavimas į technologijas		
Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**		Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praityje įgyvendinta) priemonė (veikla) Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Nacionalinė technologinių, inžinerinių ir skaitmeninių kompetencijų programa 2028-2034. Intervencija apimtų: 1) privalomą technologinio raštingumo, DI, duomenų, kibernetinio saugumo, inžinerinio projektavimo ir praktinio problemų sprendimo kompetencijų žemėlapi bendrojo ugdymo programose; 2) regioninių STEM / technologijų laboratorijų ir mokyklų prieigos modelį, kad mažesnės mokyklos galėtų naudotis įranga ne dubliuodamos brangią infrastruktūrą; 3) mokytojų ir profesijos mokytojų perkvalifikavimo programą; 4) profesinio mokymo, kolegijų ir universitetų programų atnaujinimą pagal įgūdžių prognozes ir darbdavių poreikius; 5) mokinių karjeros orientavimą, profesinio mokymo ir rengimo / STEM darbo šėšliavimą, merginų įtraukimą į STEM; 6) darbdavių mentorystę, praktikas, pameistrystes ir mikro-kvalifikacijas; 7) rezultatų stebėseną pagal įgūdžių, įsidarbinimo ir darbdavių pasitenkinimo rodiklius.		
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?		
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		
PAGRINDIMAS Intervencija šalina vieną esminę problemos priežastį - švietimo ir įgūdžių sistemos atsilikimą nuo technologinės darbo rinkos kaitos. Dabartinės priemonės dažnai yra fragmentuotos: atskiri STEM centrai, atskiros skaitmeninės priemonės, pavienės stipendijos ar projektai, tačiau nėra vienos valdymo logikos, kuri nuo mokyklos iki darbo rinkos nuosekliai kurtų technologinius, inžinerinius ir skaitmeninius gebėjimus. Priemonė būtų įgyvendinama etapais: 2028-2029 m. - nacionalinis kompetencijų standartas, mokytojų poreikio planas, laboratorijų tinklo žemėlapis, 5-7 regioniniai pilotai ir darbdavių įtraukimo modelis; 2030-2031 m. - ugdymo turinio, mokytojų kvalifikacijos ir profesinio mokymo ir rengimo / kolegijų programų plėtra; 2032-2034 m. - nacionalinis mastelis, finansavimą siejant su pasiekimų, dalyvavimo STEM / profesinio mokymo ir rengimo, įsidarbinimo ir darbdavių pasitenkinimo rodikliais. Svarbi apsauga: kryptis neturi tapti brangios įrangos pirkimo programa be mokytojų, metodikos ir darbo rinkos sąsajos. Tarptautinė patirtis rodo, kad technologinis ar profesinis ugdymas neveikia, jeigu trūksta mokytojų, įrangos priežiūros, praktinio turinio ir darbdavių įsitraukimo.		
RODIKLIS (REZULTATAS)	Siūlomi rodikliai iki 2034 m.: 1. patvirtintas nacionalinis technologinių, inžinerinių ir skaitmeninių kompetencijų standartas ir jo integravimo į ugdymo programas metodika; 2. ne mažiau kaip 70 proc. mokyklų turi reguliarią prieigą prie technologijų / STEM laboratorijų arba regioninio centro paslaugų; 3. ne mažiau kaip 10 tūkst. mokytojų ir profesijos mokytojų baigia akredituotas technologinio ugdymo, DI ir skaitmeninės didaktikos programas; 4. STEM ir IRT krypties studentų dalis po vidurinio ugdymo padidėja ne mažiau kaip 5 proc. punktais, o moterų dalis STEM studijose artėja prie ES vidurkio; 5. profesinio mokymo patrauklumas ir mokinių dalis technologinėse / inžinerinėse profesinio mokymo ir rengimo programose didėja; 6. bent 60 proc. atnaujintų profesinio mokymo ir rengimo, kolegijų ir universitetų technologinių programų turi darbdavių praktikas, pameistrystės arba projektinio mokymosi komponentą; 7. mažėja darbdavių nurodomas IRT, inžinerijos ir techninių specialistų trūkumas, o absolventų įsidarbinimas pagal kvalifikaciją didėja.	
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija tiesiogiai atliepia 2026 m. CSR Nr. 6 dėl bendrojo ugdymo kokybės, teisingumo ir efektyvumo, mokytojų trūkumo, profesinio mokymo ir rengimo patrauklumo, aukštojo mokslo atitikties darbo rinkai ir suaugusiųjų mokymosi. Ji taip pat siejasi su CSR Nr. 3 dėl STEM studijų, ypač moterims, verslo ir mokslo bendradarbiavimo ir privataus MTEPI investicijų skatinimo.
LĖŠOS	Preliminariai: minimalus įgyvendinamas modelis - apie 50-80 mln. eurų 2028-2034 m., jeigu programa pradeda nuo kompetencijų standarto, mokytojų perkvalifikavimo, regioninių laboratorijų panaudojimo ir pilotų.	Siūlomas finansavimo šaltinis Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: darbdavių bendrafinansavimas

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Vienodų sąlygų privačiam ir viešajam sveikatos priežiūros sektoriams užtikrinimas: skaidrus PSDF lėšų paskirstymas ir VLK institucinės nepriklausomybės stiprinimas	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Siūloma kryptis keičia sveikatos sistemos finansavimo ir valdysenos logiką: Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) lėšos turi būti skirstomos pagal paciento poreikį, paslaugos kokybę, prieinamumą, kainą ir aiškius sutartinius kriterijus, o ne pagal tai, ar paslaugos teikėjas yra viešasis ar privatus. Tai nėra sveikatos sistemos privatizavimas. Tai yra pacientui naudinga, konkurenciją ir skaidrumą didinanti reforma, pagal kurią kiekviena licencijuota ir kokybės reikalavimus atitinkanti asmens sveikatos priežiūros įstaiga gali vienodomis sąlygomis dalyvauti teikiant PSDF lėšomis apmokamas paslaugas. Lietuvoje PSDF yra pagrindinis viešojo sveikatos finansavimo instrumentas, o Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos rengia ir vykdo PSDF biudžetą, sudaro sutartis su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis ir administruoja atsiskaitymus už apdraustiesiems suteiktas paslaugas. Todėl PSDF sutarčių sudarymo taisyklės, paslaugų apimčių nustatymas ir kompensavimo sąlygos turi tiesioginę įtaką paciento pasirinkimui, laukimo eilėms, regioniniam paslaugų prieinamumui ir investicijoms į sveikatos infrastruktūrą. Jeigu viešosioms ir privačioms įstaigoms taikomi skirtingi, nepakankamai skaidrūs ar politiškai jautrūs kriterijai, sistema praranda dalį pajėgumų, o pacientai dažniau patiria ilgesnes eiles arba moka iš savo kišenės. Investors' Forum siūlo šią kryptį formuluoti kaip vienodų konkurencinių ir sutartinių sąlygų reformą: valstybė išlieka atsakinga už sveikatos politiką, paslaugų tinklo planavimą, kokybės standartus ir PSDF fiskalinį tvarumą, tačiau VLK kaip sveikatos paslaugų pirkėjo funkcija turi būti aiškiau atskirta nuo politinio valdymo. VLK nepriklausomybės stiprinimas reikštų skaidrius, duomenimis pagrįstus sprendimus dėl sutarčių, vienodus apmokėjimo ir kokybės reikalavimus visiems teikėjams, viešą paslaugų apimčių ir laukimo eilių stebėseną, interesų konfliktų valdymą ir aiškią sprendimų apskundimo tvarką. Tokia sistema didintų pacientų pasirinkimą, mažintų laukimo laiką, skatintų efektyviau naudoti ir viešojo, ir privataus sektoriaus pajėgumus bei stiprintų pasitikėjimą PSDF lėšų naudojimu.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m.: 1. įtvirtintas nuosavybės formai neutralus PSDF sutarčių sudarymo principas - viešosios ir privačios licencijuotos įstaigos vertinamos pagal vienodus kokybės, prieinamumo, kainos, pacientų saugos ir pajėgumų kriterijus; 2. VLK sveikatos paslaugų pirkėjo funkcija aiškiau atskirta nuo kasdienio politinio valdymo, išlaikant Seimo, Vyriausybės ir SAM atsakomybę už sveikatos politiką bei PSDF biudžeto tvarumą; 3. sukurta vieša PSDF sutarčių, paslaugų apimčių, laukimo eilių, kokybės ir rezultatų rodiklių švieslentė; 4. sumažintas neapibrėžtumas dėl sutarčių su ligonių kasomis, ypač investuojančioms įstaigoms ir regionuose veikiančioms paslaugoms; 5. pagerintas paciento pasirinkimas ir realus PSDF lėšomis apmokamų paslaugų prieinamumas; 6. sumažintas poreikis pacientams už būtinas paslaugas mokėti privačiai vien dėl to, kad PSDF finansuojamos paslaugos nėra prieinamos laiku.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☒ Sveikatos apsaugos ministerija ☐ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas tiesiogiai nesiejamas su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia Europos semestro ir šalies ataskaitose keliamus Lietuvos sveikatos priežiūros prieinamumo, viešųjų paslaugų finansavimo, administracinių gebėjimų, viešųjų išlaidų veiksmingumo ir konkurencingumo iššūkius. Nuosavybės formai neutralus PSDF lėšų paskirstymas leistų geriau panaudoti esamus sveikatos sistemos pajėgumus, mažinti laukimo eiles ir efektyviau valdyti ribotus viešuosius finansus.	Sąsaja su „Lietuva 2050“: kryptys „Ateičiai pasirėngęs, atsparus ir laisvas žmogus, gyvenantis bendruomenėje, kuriai rūpi“, „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui“ ir viešojo valdymo gebėjimo veikti pagal duomenis, skaidrumą bei ilgalaikius rezultatus stiprinimas. Reforma taip pat prisidėtų prie sveikatos sistemos atsparumo, pacientų pasitikėjimo ir tvarios, socialiai atsakingos ekonomikos plėtos.	

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?
--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybę ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

INTERVENCIJA	Irašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija			
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☐ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praeityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne

Nuosavybės formai neutralios PSDF sutarčių sistemos ir labiau nepriklausomos VLK pirkėjo funkcijos sukūrimas 2028-2034 m.

Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?

Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai
---	---

PAGRINDIMAS

Intervencija šalinant dabartinės sistemos trūkumą - nepakankamai aiškų ir prognozuojamą PSDF finansuojamų paslaugų pirkimą iš visų tinkamų teikėjų. Pacientui svarbiausia, kad paslauga būtų saugi, kokybiška, prieinama laiku ir apmokama PSDF lėšomis, jeigu pacientas yra apdraustas ir paslauga priklauso PSDF finansuojamam krepšeliui. Todėl sutartys turėtų būti sudaromos ne pagal nuosavybės formą, o pagal tai, ar įstaiga atitinka objektyvius kriterijus ir gali suteikti reikalingą paslaugų apimtį.

Siūloma intervencija apimtų septynis blokus: 1) Sveikatos draudimo įstatymo ir susijusių teisės aktų peržiūrą dėl nuosavybės formai neutralių sutarčių kriterijų; 2) vienodą PSDF sutarčių metodiką viešosioms ir privačioms įstaigoms, įskaitant paslaugų apimčių nustatymą, tarifų taikymą, kokybės reikalavimus ir atsiskaitymo terminus; 3) VLK institucinės nepriklausomybės stiprinimą, aiškiau atskiriant sveikatos politikos formavimą nuo sveikatos paslaugų pirkėjo funkcijos; 4) privalomą viešą sutarčių, apimčių, laukimo eilių, kokybės ir pacientų pasirinkimo duomenų skelbimą; 5) vienodą sprendimų motyvavimo, apskundimo ir ginčų nagrinėjimo tvarką; 6) interesų konfliktų, politinės įtakos ir rinkos iškraipymo rizikų valdymą; 7) pilotinį modelį tose paslaugų grupėse, kuriose yra ilgiausios eilės arba didžiausias nepatenkintas poreikis.

Svarbi apsauga: reforma neturi mažinti viešojo sektoriaus vaidmens, finansavimo ar paslaugų tinklo atsparumo. Viešosios įstaigos išlieka būtinos skubiai pagalbai, regioniniam prieinamumui, universitetinei medicinai ir sudėtingoms paslaugoms. Tačiau ten, kur privatus sektorius gali suteikti PSDF apmokamas paslaugas greičiau, kokybiškai ir pagal vienodus tarifus, valstybė turėtų naudoti šiuos pajėgumus paciento naudai. VLK nepriklausomybė turėtų būti suprantama kaip profesionalios, skaidrios ir atskaitingos pirkėjo funkcijos stiprinimas, o ne kontrolės ar demokratinės atsakomybės atsisakymas.

RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. IV ketv. atlikta PSDF sutarčių sudarymo, apimčių paskirstymo ir VLK valdysenos alternatyvų analizė. Iki 2028 m. II ketv. parengti teisės aktų pakeitimai dėl nuosavybės formai neutralių PSDF sutarčių kriterijų ir VLK pirkėjo funkcijos nepriklausomumo. Iki 2029 m. pradeda veikti vieninga sutarčių metodika, sprendimų motyvavimo ir apskundimo tvarka bei vieša PSDF sutarčių ir paslaugų prieinamumo švieslentė. Iki 2030 m. pilotinis modelis taikomas bent 3 paslaugų grupėse, kuriose yra didžiausios laukimo eilės arba regioninis paslaugų trūkumas. Iki 2034 m. visoms PSDF finansuojamoms paslaugų grupėms taikomi vienodi kokybės, prieinamumo ir sutartinių sąlygų kriterijai, o laukimo eilių ir nepatenkinto paslaugų poreikio rodikliai mažėja.			
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Siūlymas atliepia sveikatos priežiūros prieinamumo, viešųjų išlaidų veiksmingumo, administracinių gebėjimų ir konkurencingumo kryptis. Reforma padėtų PSDF lėšomis finansuojamas paslaugas pirkti ten, kur jos gali būti suteiktos kokybiškai ir laiku, mažintų pacientų mokėjimus iš savo lėšų dėl neprieinamų paslaugų ir stiprintų sveikatos sistemos atsparumą, nedidinant finansavimo vien instituciniam tinklui.		
LĖŠOS	250-450 tūkst. Eur 2028-2030 m. laikotarpiui alternatyvų analizei, teisės aktų pakeitimams, vienodai sutarčių metodikai, VLK valdysenos modeliui, ginčų nagrinėjimo standartui ir viešos PSDF sutarčių / eilių švieslentės pradiniam sukūrimui. Didžioji dalis	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas	

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumą, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

	įgyvendinimo galėtų būti vykdoma naudojant esamus SAM ir VLK administracinius resursus. Galutinė suma tikslinama atlikus alternatyvų, sąnaudų ir naudos bei IT sprendimo analizę.		☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☐ Kitas finansavimo šaltinis: (įrašykite)
--	---	--	--

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Viešojo sektoriaus efektyvumo ir rezultatų rodiklių (KPI) sistema	Pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Lietuvos viešasis sektorius turi tapti ne tik teisėtai procedūras vykdančia, bet ir rezultatus gyventojams bei verslui kuriančia sistema. Investors' Forum pateiktuose pasiūlymuose valstybės tarnybos peržiūrai akcentuojama, kad net 20 proc. didesnė viešojo sektoriaus kuriama vertė galėtų reikšti apie 5 proc. BVP papildomą naudą, todėl efektyvumo potencialas yra reikšmingas visai valstybei. Dabartinė viešojo valdymo logika vis dar per dažnai remiasi krūvio, procedūrų, stažo, formalaus plano įvykdymo ar lėšų poreikio matavimu, o ne realia paslaugų verte, paslaugos vieneto kaina, poveikiu, klientų pasitenkinimu, sprendimų greičiu ir darbuotojų įsitraukimu. Tai skatina atsakomybės vengimą, perteklinį derinimą, biurokratizmą ir mažina valstybės gebėjimą greitai reaguoti į investuotojų, gyventojų ir savivaldybių poreikius. Siūloma kryptis nėra vien naujų rodiklių sąrašas. Tai viešojo sektoriaus valdymo logikos pertvarka: nuo institucijų veiklos aprašymo pereiti prie aiškiai matuojamų rezultatų, palyginamų paslaugų kainos ir kokybės rodiklių, vadovų atsakomybės už komandos rezultatus, viešų lūkesčių laiško kokybės ir duomenimis grįsto finansavimo. Tokia sistema leistų geriau paskirstyti biudžeto lėšas, greičiau identifikuoti neveiksmingas funkcijas ir stiprinti pasitikėjimą valstybe.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2034 m. Lietuvoje įdiegta vieninga viešojo sektoriaus efektyvumo ir KPI sistema, kurioje pagrindinių institucijų veikla vertinama pagal rezultatą, poveikį, paslaugos vieneto kainą, paslaugų kokybę, sprendimų terminus, klientų pasitenkinimą ir darbuotojų įsitraukimą. Laukiami rezultatai: 1. patvirtinta nacionalinė viešojo sektoriaus KPI metodika ir minimalus rodiklių standartas; 2. visoms ministerijoms ir pagrindinėms pavaldžioms įstaigoms parengti vienodos kokybės vieši lūkesčių laiško su kiekybiniais ir kokybiniais rodikliais; 3. pradėta matuoti ne tik lėšų poreikį, bet ir paslaugos vieneto kainą bei poveikį; 4. sukurta vieša institucijų efektyvumo švieslentė; 5. vadovų vertinimas susietas su komandos rezultatais, klientų pasitenkinimu, darbuotojų įsitraukimu ir procesų gerinimu; 6. ne mažiau kaip 20 proc. prioritetinių administracinių paslaugų turi aiškius paslaugos trukmės, kokybės ir vieneto kainos rodiklius; 7. biudžeto planavime pradėta taikyti rezultatų ir efektyvumo informacija.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Taip. Siūlymas tiesiogiai siejasi su Europos Komisijos ir Tarybos rekomendacijų kontekste akcentuojamais Lietuvos viešųjų finansų tvarumo, išlaidų efektyvumo, administracinių gebėjimų, produktyvumo ir viešųjų paslaugų kokybės iššūkiais. Efektyvumo KPI sistema padėtų kontroliuoti išlaidų augimą ne vien mažinant finansavimą, bet didinant viešųjų paslaugų rezultatą už tą patį eurą.	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Taip. Aktualios „Lietuva 2050“ kryptys ir svertinės iniciatyvos: „Viešojo valdymo pertvarka“, „Valstybė, kuri veikia“, duomenimis grįstas valdymas, socialiai atsakingas ir tvarios ekonomikos plėtra, valstybės atsparumas ir pasitikėjimo institucijomis stiprinimas.	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☐ Kultūros ministerija ☒ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☒ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☒ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?	
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

INTERVENCIJA		Irašoma pokyčio / proveržio kryptis, kuria įgyvendins intervencija			
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☒ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė-derybinė pozicija su EK ☐ strateginė-politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**		Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne
Viešojo sektoriaus efektyvumo švieslentės ir KPI valdymo sistemos sukūrimas bei diegimas 2028-2034 m.					
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?					
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne		Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai			

PAGRINDIMAS			
Intervencija šalinant vieną esminių viešojo sektoriaus valdymo problemų - ribotą gebėjimą palyginti institucijų kuriamą vertę, paslaugų kokybę, greitį ir vieneto kainą. Šiuo metu įstaigų veikla dažnai vertinama pagal procesų atlikimą, formalių planų vykdymą ar panaudotas lėšas, bet ne pagal tai, ar gyventojui ir verslui paslauga tapo greitesnė, pigesnė, aiškesnė ir kokybiškesnė. Intervencija apimtų penkis blokus: 1) nacionalinę KPI metodiką ir rodiklių žodyną; 2) ministerijų ir pavaldžių įstaigų lūkesčių laišku peržiūrą; 3) prioritetinių paslaugų paslaugos vieneto kainos, termino, kokybės ir pasitenkinimo rodiklius; 4) vadovų ir komandų rezultatų vertinimo principus; 5) viešą institucijų efektyvumo švieslentę. Sistema neturėtų skatinti formalios normų mažinimo ar saugių tikslų nustatymo. Todėl KPI turi būti derinami su kokybiniu vertinimu, klientų ir darbuotojų grįžtamojo ryšiu, rizikos koregavimu ir institucijų misijos skirtumais. Pirmiausia siūloma pradėti nuo ministerijų ir didžiausią administracinę naštą gyventojams bei verslui sukeliančių paslaugų, vėliau modelį plėsti į savivaldybes ir kitas viešojo sektoriaus įstaigas. Kadangi priemonė yra kokybiškai nauja, pradiniam etape tikslinga atlikti metodikos, duomenų prieinamumo, sąnaudų ir naudos bei IT sprendimų pakartotinio panaudojimo analizę. Prioritetas - naudoti jau turimas valstybės informacines sistemas, Valstybės duomenų agentūros ir institucijų duomenis, o ne kurti brangų naują IT projektą.			
RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. I ketv. atlikta KPI sistemos alternatyvų, duomenų prieinamumo, sąnaudų ir naudos bei finansavimo modelio analizė. 2027 m. II-III ketv. parengta ir su socialiniais partneriais aptarta nacionalinė KPI metodika. Iki 2028 m. sausio 1 d. Vyriausybėje patvirtintas viešojo sektoriaus efektyvumo ir KPI sistemos diegimo planas. Iki 2028 m. liepos 1 d. pradeda veikti pilotinė efektyvumo švieslentė, apimanti ne mažiau kaip 10 institucijų ir 20 prioritetinių paslaugų. Iki 2030 m. pabaigos KPI sistema taikoma visoms ministerijoms ir pagrindinėms pavaldžioms įstaigoms. Iki 2034 m. viešai stebima ne mažiau kaip 50 paslaugų ar funkcijų pagal paslaugos trukmės, kokybės, vieneto kainos, pasitenkinimo ir rezultato rodiklius.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Taip. Intervencija tiesiogiai nesiejama su viena siaura CSR formuluote, tačiau atliepia viešųjų finansų tvarumo, išlaidų efektyvumo, administracinių gebėjimų ir viešųjų paslaugų kokybės iššūkius. Ji leistų didinti valstybės pajėgumą finansuoti prioritetus, įskaitant gynybą ir augimą, per geresnį turimų išteklių panaudojimą.	
LĖŠOS	250 tūkst. Eur administracinei ir metodinei daliai 2027-2029 m. laikotarpiu: alternatyvų ir duomenų analizė, KPI metodikos parengimas, lūkesčių laišku peržiūros modelis, pilotinių institucijų konsultavimas ir švieslentės prototipas. Tolimesnį diegimą siūloma vykdyti daugiausia naudojant esamus institucijų, Valstybės duomenų agentūros ir valstybės informacinių sistemų resursus. Galutinė suma tikslinama atlikus alternatyvų, sąnaudų ir naudos bei finansavimo modelio analizę.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☐ Kitas finansavimo šaltinis: (įrašykite)

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

POKYČIO / PROVERŽIO KRYPTIS	
Inovatyvaus verslumo populiarinimo programa: technologinio ir MTEP grįsto verslo kultūros stiprinimas Lietuvoje	Pasirenkama tik vienas ☐ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☒ strateginė–politinė LRV darbotvarkė ☐ operacinis pokytis**

PAGRINDIMAS	
Lietuvos inovacijų politika daug dėmesio skiria finansinėms priemonėms, infrastruktūrai ir kapitalo prieigai, tačiau viena silpniausių grandžių išlieka inovatyvaus verslumo kultūra. Dalis verslų kuriančių žmonių renka tradicinius, mažesnės technologinės rizikos modelius, o ilgalaikės investicijos į naujus produktus, MTEP, intelektinę nuosavybę ir globaliai mastelio siekiančius sprendimus tebėra per retos. Kapitalo ir ekosistemos priemonių potencialą riboja nepakankamas aukštos ambicijos steigėjų, technologinių komandų ir riziką prisiimančių verslininkų srautas. Siūloma kryptis - nacionaliniu mastu stiprinti inovatyvaus verslumo kultūrą minkštosiomis priemonėmis: vieša komunikacija, medijų turiniu, sėkmės ir nesėkmės istorijų sklaida, švietimo, mokslo, investuotojų ir verslo bendruomenės įtraukimu. Tikslas - kad technologinis, kūrybinis ir MTEP grįstas verslas būtų suprantamas kaip reali, prestižinė ir Lietuvoje įmanoma karjeros bei verslo kryptis.	
LAUKIAMAS REZULTATAS	Iki 2027 m. III ketv.: sukurta ir įgyvendinama nacionalinė inovatyvaus verslumo populiarinimo programa; Iki 2028 m. IV ketv.: technologinio ir MTEP grįsto verslo kūrimas visuomenėje aiškiau suvokiamas kaip patraukli karjeros ir verslo kryptis; iki 2030 m. I ketv. 30%, o iki 2034 m. 80% padaugėja technologinių startuolių ir inovatyvių įmonių įsisteigimų, daugiau žmonių įsitraukia į inkubatorius, akceleratorius, universitetų technologijų perdavimo, ILTE, Inovacijų agentūros ir rizikos kapitalo ekosistemos priemones; visu NPP įgyvendinimo laikotarpiu viešojoje erdvėje reguliariai matomos Lietuvos inovatyvaus verslo, technologijų komercializavimo ir regionų inovacijų istorijos.

Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR):	Sąsaja su LT2050:	Kokios dar institucijos turėtų dalyvauti krypties įgyvendinime:
Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☐ Aplinkos ministerija ☒ Ekonomikos ir inovacijų ministerija ☐ Energetikos ministerija ☒ Finansų ministerija ☐ Krašto apsaugos ministerija ☒ Kultūros ministerija ☐ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ☐ Susisiekimo ministerija ☐ Sveikatos apsaugos ministerija ☒ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ☐ Teisingumo ministerija ☐ Užsienio reikalų ministerija ☐ Vidaus reikalų ministerija ☐ Žemės ūkio ministerija
Siūlymas atliepia ES konkurencingumo, produktyvumo, inovacijų, technologinės transformacijos ir verslo MTEP stiprinimo kryptis. Priemonė nekuria naujos subsidijų schemos, bet didina paklausą esamoms ir būsimoms inovacijų, MTEP, akceleravimo, technologijų perdavimo ir rizikos kapitalo priemonėms.	Sąsaja su „Lietuva 2050“: Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui. Kryptis stiprina technologinį ir kūrybinį potencialą, mokslo ir verslo ryšius, ateičiai pasirengusio žmogaus ambiciją bei pasitikėjimu grįstą pažangos kultūrą.	

Ar ši pokyčio / proveržio kryptis buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?	
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai

INTERVENCIJA	Irašoma pokyčio / proveržio kryptis, kurią įgyvendins intervencija			
Neprivalomas laukas, pasirenkama tik vienas ☐ transformacinis pokytis ar proveržis* ☐ strateginė–derybinė pozicija su EK ☒ strateginė–politinė LRV darbotvarkė	Kokybiškai nauja priemonė (veikla)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Jau įgyvendinama (praityje įgyvendinta) priemonė (veikla)	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.

☐ operacinis pokytis**				
Nacionalinė inovatyvaus verslumo kultūros ir technologinio verslo populiarinimo programa 2028-2034 m.				
Ar ši intervencija buvo derinta ar bandyta derinti su soc. partneriais?				
Pasirenkama (žymi ministerijos) ☐ Taip ☐ Ne	Jeigu pažymima „Taip“, nurodomi soc. partneriai			

PAGRINDIMAS

Intervencija šalinant kultūrinį ir informacinį trūkumą: esamos inovacijų priemonės nėra pakankamai žinomos, o technologinio verslo kūrimas plačioje visuomenėje ir tradiciniuose verslo sluoksniuose vis dar per retai matomas kaip realus pasirinkimas. Koordinuota komunikacija, ambasadorių tinklas, sėkmės istorijos, regionų renginiai ir aiškūs kelias nuo idėjos iki finansavimo ar akceleravimo padidintų aukštos ambicijos verslų steigėjų srautą.

RODIKLIS (REZULTATAS)	Iki 2027 m. III ketv. parengta programos koncepcija, komunikacijos planas, partnerių tinklas ir rodiklių bazinė situacija. 2028-2034 m. kasmet įgyvendinama nacionalinė komunikacijos kampanija, inovatyvaus verslumo savaitė ir regioniniai renginiai; parengiama ir paskleidžiama ne mažiau kaip 50 sėkmės istorijų; stebimas įsitraukimas į akceleravimo, inkubavimo, technologijų perdavimo ir inovacijų finansavimo priemones. Iki 2030 m. I ketv. 30%, o iki 2034 m. 80% padaugėja technologinių startuolių ir inovatyvių įmonių įsisteigimų.		
Sąsaja su Europos Tarybos rekomendacijomis šaliai (CSR)	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Intervencija prisidėtų prie produktyvumo, inovacijų, įgūdžių ir verslo MTEP stiprinimo kryptį, didindama inovacijų ekosistemos priemonių naudojimą ir potencialių technologinio verslo steigėjų srautą.	
LĖŠOS	2-4 mln. Eur 2028-2034 m. laikotarpiui: komunikacijos kampanijai, medijų turiniui, ambasadorių tinklui, regioniniams renginiams, informaciniam portalui, koordinavimui ir poveikio matavimui.	Siūlomas finansavimo šaltinis	Pasirenkama iš sąrašo (galima žymėti kelis) ☒ EK tiesioginio valdymo programos ☐ Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai ☐ Finansinės priemonės iš ILTE kapitalo ☐ Klimato kaitos programa ☐ Modernizavimo fondas ☒ Nacionalinis ir regioninis partnerystės planas ☐ Šveicarijos bendradarbiavimo programa ☒ Valstybės biudžeto lėšos ☒ Kitas finansavimo šaltinis: viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės, ekosistemos partnerių prisidėjimas

* **Transformaciniai pokyčiai** – keičiantys politikos ar sistemos veikimo esmę, veiklos logiką ir kuriantys naują kokybinį rezultatų lygį:

a) keičia nusistovėjusią praktiką iš esmės, ne tik jos elementus;

b) kuria kokybinį rezultatų pokytį / šuolį / proveržį tam tikroje viešosios politikos srityje;

c) reikalauja esminio veiklos logikos pokyčio, teisinių ir organizacinių pertvarkų.

** **Operaciniai pokyčiai** – gerinantys atskirus veiklos aspektus nekeičiant sistemos pagrindų ir (ar) užtikrinantys atitiktį reikalavimams:

a) nekeičia sistemos esmės, nekuria naujos, tik ją tobulina, koreguoja arba palaiko;

b) orientuoti į efektyvumo, kokybės ir (ar) procesų pagerinimą ir pokytį, apimties išplėtimą;

c) kyla iš atitikties reikalavimų, reglamentinių nuostatų, auditų, standartų, ES įsipareigojimų.